

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX.

Blaj, 10 Aprilie 1909.

Numărul 14.

CONGRUA.

Legea cea nouă despre congrua acuză va primi și sancțiunea preafinală, și atunci va urma la rând aplicarea ei.

În acest stadiu al lucrului se cuvine a arunca încă o reprivire asupra faselor, prin cari a trecut ridicarea la valoare de lege a novejii prezentate de guvern, ca să putem vedea obiectiv și să judecăm cu dreptate. Orientarea noastră nu mai astfel va fi deplină.

Știm, că ministrul de culte a prezentat legislațiunii un proiect, în puterea căruia se estindea articolul de lege XIV din 1898 referitor la congrua bisericilor necatolice și asupra bisericii catolice. Din însuș faptul acesta vede ori cine, că toate reclamările, ce se puteau ridica, se puteau îndrepta numai asupra dispozițiilor din novelă, nefiind posibil a se ataca hotărârile cuprinse într-o lege sancționată și intrată în vigoare. Astfel a fost silită biserica noastră a primi fără protest §. 9 din legea dela 1898, cu ale cărei dispozițiuni se fac atâtea vecsațiuni și șicanări față de preoții români greco-orientali.

Astfel biserica noastră și arhieriei nostri au fost siliți a se restrânge în memoriul lor numai asupra gravaminelor cuprinse în §-ii novejii. Am dori mult, ca acel memoriu să fie dat publicității — și nu vedem motiv, pentru care nu s'ar putea face asta, — ca să se vadă, cum și-au împlinit arhieriei datorința lor.

În memoriu erau cuprinse patru postulate:

a) Ca toate parohiile noastre cuprinse în conscripția congruala catolică — independent dacă au fost ori nu complinite cu preot local timp de trei ani înainte de 1 Ianuarie 1908 — să aibă drept la întregire congruală.

b) Ca fără considerație la numărul sufletelor și la calificația

avută de antecesor, preotul aplicat în cutare parohie să primească întregire congruală până la 800, respective până la 1600 coroane, după cum îi este anume calificația.

c) Ca cunoștința limbei magiare și dela preoții uniți să se ceară numai în viitor, adică numai dela preoții, cari vor fi aplicați de aci încolo. Anume după cum eră proiectul ministrului, cunoștința limbei magiare dela preoții greco-orientali, aflători deja în funcție, nu se cerea, față de ei legea nu ar fi avut puterea retroactivă, pe când la ai noștri da.

d) Ca §. 4 să se omită, ori în cazul cel mai nefavorabil să se deie măcar atâtea drept autorităților bisericești, ca în contra decisiunilor ministrului de culte să poată apela la judecătoria administrativă.

Cu predarea acestui memoriu a fost însărcinat P. S. S. Episcopul Lugojului, care în ziua de 24 Ianuarie l-a și prezentat, sprijinind și cu graiul viu cele cuprinse în memoriu.

Intr'aceea episcopatul catolic încă s'a ocupat de novela congruală și aflând peste măsură jignitor §. 4, a exmis o comisie de 5 membri: arhiepiscopul Városvy, episcopii: Mailáth, Hossu, Párvy și Csernova, ca despre modificarea §-lui 4 să ajungă la o înțelegere cu ministrul de culte.

Comisia aceasta a pertractat de repetite ori, verbal și în scris, cu dl ministru, și textul votat în urmă al legii, este a se mulțumi compromisului înțeles între ministru și numita comisie de 5, respective între corul episcopesc.

Venind proiectul în Casa Magnaților, P. S. S. episcopul Lugojului în comisia de finanțe și drept public, în ședința dela 29 Martie, a ținut o vorbire, în care a înșirat gravaminele bisericii unite și a întreat pe ministru, oare este aplicat a face în comisie și apoi a repeta și în ședința plenară declarații coraspunzătoare, cari să limpezească

de acum îndoielile față de aplicarea legii la preoțimea unită. P. S. S. Episcopul Hossu a cerut domnului Ministru să declare:

a) Ca parohiile, cari trei ani înainte de 1 Ianuarie 1908 nu au fost împlinite cu preot local să pot reînființa ca parohii nouă pe baza alineei a treia din §. 2.

Ministrul îndată a repetat enunțarea afirmativă, făcută altfel și în Casa deputaților în formă de interlocuție, cu ocazia vorbirii episcopului Csernoch.

b) Ca cunoștința limbei magiare se va cere și dela preoții uniți numai în viitor, dela ceice vor fi numiți de acum în colo, nici decât însă dela acei cari acum se află deja în funcție.

Ministrul a dat și aici declarație categorică și anume cu provocare la §. 7 al legii, fiindcă pe baza conscripției congruale și preoții uniți au câștigat deja dreptul la întregire congruală.

c) Ca să arete în ce spirit voiește să execute alineea din urmă din §. 3; la ce ministrul a răspuns, că tocmai după textul legii „tekin-tettel a hitfelekezettekkel szemben követendő egyenlő elbánás elvére,” de vremece prin dispoziția aceasta sunt atinși numai preoții uniți și neuniți, va face uz mai larg de dreptul său de a putea acorda întregire până la 1600 coroane, și dacă antecesorul a fost moralist și numărul sufletelor nu ar ajunge la 800.

d) În urmă față de §. acum 5 atât P. S. S. episcopul Hossu cât și ministrul au dat expresiune sperării, că acel §. nu va fi aplicat niciodată.

În ședința plenară a Casei magnaților ținută la 1 Aprilie dnul ministru de culte, răspunzând P. S. S. episcopului I. Papp dela Arad a repetat declarațiile de mai sus, „de sub punctele b) c) și d), după cum promisese în ședința comisională ținută Luni în 29 Martie; față de

punctul a) n-a fost de lipsă a re-
peți declararea făcută, fiind aceea
cuprinsă în alineatul 3 al §-lui 2.

Astfel stând lucrurile, se poate
constata, că deși legea congruală,
așa cum s'a făcut, nu ne poate
mulțumi, totuși aceea în urma os-
tenelelor și demersurilor întrepuse
de arhieriei noastre, a pierdut mult
din asprimea ei.

Arhieriei noastre nu le-a rămas
altă alegere, decât ori a respinge
de tot legea și a căuta toate mij-
loacele pentru zădărnicierea ei, ori
apoi a stărui, ca aceea să ajungă
la valoare într-o formă cât se
poate mai puțin jignitoare pentru
biserica noastră.

Alternativa primă nu eră de
ales, parte pentru că votarea legii
nu se mai poate împiedeca, parte
pentru că nici clerul nostru nu mai
poate fi lăsat lipsit de ajutorul in-
tregirii congruei, când clerul neunit
o are deja de zece ani, și când
legea cea mai rea e tot mai puțin
rea, decât volnicosul sistem al *milei*
ori *ajutorului* de stat. Să nu uităm
anume de vidimarea cuitelor prin
solgăbiraie etc. — A trebuit deci
să se aleagă alternativa a doua.
Și din cele expuse limpede se poate
constata, că arhieriei noastre au
îmblânzit în mod însemnat proiectul
original al guvernului.

Pentru că să fim numai dreți:
legea și așa cum e votată ne asigură
avantajii mari. Arhidieceza primește
o întregire congruală anuală de
peste un jumătate milion de cor.,
va să zică din suma totală de
3.200.000, cât face toată congrua
 $\frac{1}{4}$ parte, pe când numărul sufle-
telor abia face $\frac{1}{10}$ parte din numărul
catolicilor din Ungaria.

Apoi să socotim și aceea, că
după legea actuală ministrul poate
subtrage în cazul cel mai rău
 $\frac{3}{8}$ părți din congrua, iar nu tot,
cum poate subtrage la preoții ne-
catolici. Vorbind în cifre: dacă un
preot are întregire de 800 coroane,
la cel necatolic se pot subtrage
toate cele opt sute coroane, pe când
la ai nostri numai 300 cor.

Și în urmă și §. 5, care mai
înainte fusese 4, cu toate că la
aparință pare a fi mai aspru, dar
în realitate e mai bine precizat,
admite mai puține volnicii, și din
punct de vedere al disciplinei bi-
sericești e mai puțin primejdios,
decât cum a fost textul original al
ministrului. Rămâne și acum mai
primejdios §. 9 din articolul de lege
XIV din 1898; acela însă n'a mai

putut fi modificat, fiind deja lege
în vigoare de 10 ani.

De încheiere avem să răspundem
la întrebarea: cui avem să mulțumim,
dacă legea congruală ne garantează
favorurile arătate—nedisputate ră-
mânând de altfel părțile injurioase?

Răspunsul e: avem să mul-
țumim totul sprijinului desinteresat
și spiritului de jertfă a episco-
patului catolic. Ei puteau să reguleze
congrua clerului lor din izvoarele
lor proprii și nu aveau nevoie a
jertfi nimic din neatârarea clerului
lor. Dacă au făcut-o totuși, ca să
împartă cu noi și răul, apoi au
făcut-o numai pentru a ne asigura
și nouă o soartă mai ușoară. Spre
a lor laudă și spre mângaierea
clerului nostru, înregistrăm aici cu-
vintele apostolice rostite în Casa
magnaților de către arhiepiscopul
Városvy în ședința dela 1 Aprilie:

„Igaz ugyan, hogy ha mi a congrua-
kiegészítés kérdésének megoldásában
egyedül a latin szertartásu papság
felsegélyezésére, anyagi helyzetének
feljavítására szoritkozunk volna,
akkor talán a felajánlott évi
700.000 kor. is elegendő lett volna.
Ám de méltóságos főrendek, mi a
görög szertartásu testvéreinktől
magunkat semmi áron sem akartuk
elkülönytteni, *nem akartuk őket*
esetleg súlyos megpróbáltatások
vészélyének kitenni és azért elha-
tároztuk, hogy azt az aránylag
keveset, a mit e célra felajánlha-
tunk, velük megosztjuk és hogy a
hiányzó részt az állam jóakaratu
támogatásától reméljük és elfo-
gadjuk, és *hogy az ebből származ-
ható következményekben is velük*
osztoskodunk.“

Cuvintele aceste credem, că
sunt deodată și cea mai strălucită
lămurire la adresa acelora dintre
ai nostri, cari nu vor să înțeleagă
rostul participării arhieriei noastre
la conferințele regnicolare ale epis-
copatului catolic din Ungaria.

Iar acelora, cari vor zice: „Timeo
Danaos...—“, ori că regularea con-
gruei în mod pariform cu congrua
clerului romano-catolic cuprinde un
pericol pentru autonomia bisericii
noastre unite, le zicem: Să fie pe
pace. Arhieriei noastre își cunosc da-
torințele, și nu vor întârziă încă de
cu bună vreme a solicita sprijinul
obștei credincioase, dacă astfel ar
cere lipsa. — Deocamdată nu e
lipsă, și credem cu tărie, că nici
nu va fi.

Să încheiăm cu un: *Hristos*
a înviat!

Un caz practic (?) de drept. Într-o
parohie gr.-cat. merge un tiner cleric ca coo-
perator parohial fără drept de succesiune,
pe lângă o convenție, care normă distri-
buirea venitelor numai pe durata vieții amân-
dorora. Tinerul, ca să fie mai curund de
ajutor, își lasă un an din teologie neisprăvit,
irelevant, că însuș se dorește așa iute în
„cura animarum,“ ori e cerut insistent de
parohul slăbit. Destul, că de cerut trebuia
în orice caz să fie cerut din partea parohului.

După mai mulți ani, din cari în ultimii
doi ani singur cooperatorul duce absolut toate
afacerile oficioase, parohul e răpit din viață.

Ce e de făcut acum? Convenția acest
caz nu-l prevede. De paroh rămâne văduvă,
căreia după canoanele sinodului arhidiecezan
din 1869 i-se cad toate venitele parohiale pe
anul de doliu, afară de stolare, cari formează
remunerarul (!) administratorului interimal.

Bietul cooperator — hirotonit și el —
spânzură deci în aer! Nici casă — de adă-
post contra vremilor, — nici hrană — contra
foamei!... Parohia îi asigurase locuința *numai*
până trăiește parohul.

Tot în cei din urmă doi ani însă pa-
roahul cedează prin act redactat de protopopul
toate chiliile casei parohiale — afară de
una — cooperatorului, carele din urmă în acest
timp cu muncă grea și multe jertfe ajunge
să clădească cele mai frumoase case preo-
tești în protopopiat. Când dură încă veselia
sfințirii caselor a încetat din viață parohul
și s'a început criza cooperaturii.

Acum e criza în largul ei! Cooperatorul
dă tot cât avea repausatul în ceasul morții
sale și văduvei, adică una chilie de locuit
și cor. 400 (zi patru sute) prețul răscumpă-
rării porțiunii canonice preoțești și a celor-
lalte venite, după cum de doi ani le plă-
tește. Congrua să se împartă și acum în
două, ca înainte.

Văduva prin fiii săi maioreni, provăzuți
cu plenipotență, pretinde totul — luând afară
stolarele.

Dau acest caz autentic în judecata
obștei până la codificarea lui așa de dureros
necesară!... Videant consules!

Eremitul.

Din lumea protestantă. În zilele
trecute câți-va membri distinși ai bisericii
anglicane, clerici și laici, au adresat o caldă
epistolă omagială către Sfinția sa Papa Piu
X., de următorul cuprins:

Sfinte Părinte!

Când din mila lui Dumnezeu îți sărbă-
torești jubileul de 50 ani al preoției, permite-ne,
ca și noi preoți și laici ai scaunelor episco-
pești de Cantuarua și Eboracum să luăm
parte la bucuria comună a lumii întregi.

E viu încă în amintirea noastră, cu
cât de mare însuflețire am auzit, cu oca-
ziunea pășirii tale pe tron, de pe buzele tale
propusul tare de a renoi toate în Hristos.
Între multe alte opere, cari le-ai dus deja
la îndeplinire, întru realizarea planului tău,
vedem mai înainte de toate munca, ce o
desvolți pentruca preasfânta Euharistie într-
adevăr să ne fie „pâinea de toate zilele“
pentru întărirea din zi în zi a sufletului.

Asemenea te-ai învrednicit sfinte Pă-
rinte, de recunoștința noastră și pentru
faptul, că cu atât de mare zel te încingi la
luptă în interesul inspirațiunii sf. Scripturi,
în contra celor ce sfințele scripturi ar vrea

a le pune în șirul unor capd'opere ale genului pur omenesc.

Pentru toate aceste și pentru multe altele ne exprimăm din inimă sinceră mulțămitele noastre față de tine.

Deși certele timpurilor trecute au pricinuit, să fim departe de comuniunea cu tine, cu toate acestea suntem gata a ne închină, cu inimă sinceră, înaintea acelei superiorități și autorități a sfântului scaun roman, ce i-au atribuit părinții bisericii răsăritene și apusene, a căror doctrină comuniunea noastră o recunoaște de normă de credință, și morală.

Nu încetăm de a ne ruga către Domnul nostru comun: să te țină timp îndelungat în înalta-ți slujbă, ca nobila operă ce ai început-o, să o și duci la îndeplinire; să se înnoiască toate în Hristos; *fie o turmă și un păstor.*

Să fie oare creștin, pe care să nu-l miște cetirea acestei epistole? Poate-se oare da o expresiune mai vie a dorului după reunirea bisericilor sub un cap comun?

Pe cei mai mulți dintre noi îi cuprinde mirare la auzirea unor atari cuvinte de pe buzele preoțimii și a laicilor anglicani. Dar să nu ne mirăm. Bărbați sus puși ai protestanților au priceput momentuositatea instituției papale în biserica creștină. Astfel vestitul învățat protestant, *Pustkuchen* (în opul său: *Wiederherstellung des achten Protestantismus*. Hamburg. 1827) scrie: „Dacă Isus a avut scopul, ca pe toți credincioșii săi, din lumea întreagă să-i împreună în o singură familie a lui Dumnezeu, de sine urmează, că această vizibilă societate are lipsă și de un cap vizibil; căci, o biserică vizibilă fără de cap vizibil ar fi numai un trup de jumătate. Spre mare pagubă i-a fost bisericii protestante, că a lăpădat aceasta condițiune sine qua non, atât de lipsă, ori cărei societăți. De aici au provenit schizmele și certele acele multe, cari s'au ivit în sânul ei îndată la nașterea sa, amenințându-o aproape cu pierire totală.“ Tot cam așa s'a exprimat și *Frideric-Wilhelm IV*, împăratul Prusiei, deși protestant, în anul 1843: „Eu prin studii speciale m'am convins, că ideea Petrină să bazează pe un fapt sublim, pe care s'a zidit unitatea necesară pentru biserică, și de aceea pe nimeni nu compătimește atât de tare, decât pe acei ce s'au rupt de biserică, și rătăcesc în dreapta și stânga cu judecățile sale.“ (Cf. opul preotului protestant Baltzer: *Gott, Welt und Mensch*. pag. 9).

Tot astfel să exprimă toți bărbații cei mai vestiți din timpul mai nou ai bisericii protestante: la tot cazul e foarte îmbucurător acest fapt pentru orice creștin doritor al unirii bisericilor.

Chiar în convingerea susamintită ai multor membri distinși ai bisericii protestante zace taina simpatiei cu care se poartă mulți protestanți față de scaunul papal. Aceasta simpatie față de papat a scos mai dăună-ză din gura lui *Dr. Briggs* preot an-

glican și profesor la „*Union, theological seminary*“ din New-York aceea definițiune frumoasă despre papat (pe care o reproducem după foaia din Quebec „*Semaine religieuse*“): „Papatul este una din cele mai mari instituțiuni ce au existat vre-odată pe lume; și la tot cazul este cea mai mare dintre cele existente astăzi și cu securitate pacinică poate privi în fața unui viitor și mai mare. Puterea-i se estinde peste întreagă biserica, singură ecumenică, din toată lumea; celelalte biserici în organizarea lor sunt numai niște biserici provinciale ori naționale. Prin firul moștenirilor neîntrerupte se întinde peste 18 veacuri înapoi până la sfântul Petru, pe care Mântuitorul lumii l'a designat, să fie capul apostolilor E poruncitor peste corporațiunea mare a creștinilor (the great central body), care din timpurile apostolice până astăzi, totdeauna a păstrat aceeași organizațiune.“

Virgil Pop.

REVISTE.

Budapesta. Vestile ce se lățise prin ziare, că guvernul ar fi fost pe ducă — au avut rezultatul, că ministri s'au grăbit să declare, că toate-s în ordine și nime nu să gândește la ducă.

Se înțelege — ar fi o prostie să se ducă dela bine, până când au destule motive de a se putea susține, dând tot ceea ce cere Viena — și abdicând de toate ce au promis, că vor duce la bun sfârșit. — Se svonise, că guvernul va fi tolerat numai până acuma, când se împlinesc trei ani, după cari ani de serviciu, ministrii au drept de penzie. Acuma însă, când s'a împlinit și acest timp sboară o altă veste, că să mai prelungește încă viața aceasta atât de sarbădă până la finea sesiunii parlamentare, ca să nu fie deputații scurtați în drepturile lor de a-și putea încasa diurnele.

Rusia. După retragerea rușinoasă în conflictul dintre Monarhia noastră și Serbia Rusia voiește să-și recâștige prestigiul prin concesiunea ce o va stoarce dela Turcia, ca să poată trece prin Dardanale flota ei. Franța și Anglia o sprijinesc iar Turcia se spune, că încă să voiește să deschidă porțile Dardanelor. Prin aceasta se țintește la micșorarea germanismului în Balcani.

† Alesandru Mocsonyi de Foen.

După încheierea numărului din urmă al foiei noastre, am primit dureroasa știre despre trecerea din viață a acestui bărbat distins, a cărui activitate binecuvântată a fost strâns legată de istoria deceniilor din urmă a neamului nostru.

Jalea nefățărită, cu care presa noastră națională, a comentat acest deces, este o eclatantă dovadă despre dragostea și stima, de care se bucură acest venerabil bătrân, în toate cercurile românești.

Ca politician, ca om de știință, ca gânditor, ca financiar, care risipiă din plinul belșugului pentru orice scop nobil, Alexandru Mocsonyi a fost și rămâne o figură măreață, căreia nu ușor i-se va afla un seamăn.

Născut la 4 Noemvrie 1841, și-a început studiile în Budapesta, continuându-le în Viena și Graz, unde fu promovat de doctor în drepturi la 1865. A intrat numai decât în vâlmăsala luptelor politice, fiind ales încă în acelaș an, ca deputat dietal, cu program naționalist, dezvoltând, ca atare o strălucită activitate, formând el punctul de gravitate al deputaților nostri naționaliști, de pe vremuri. Deosebit de remarcabile sunt discursurile, ce le-a ținut cu prilejul discuției proiectului de lege pentru egala îndreptățire a naționalităților și cel din 1872, cu prilejul discuției asupra proiectului de lege electorală, pledând pentru introducerea *votului universal*.

În 1874 și-a depus mandatul, convins fiind, că activitatea deputaților naționaliști e zădarnică în parlamentul țării.

A trăit de aici înainte retras la moșia sa din Birchiș, spunându-și de abia din când în când cuvântul lui hotărâtor în chestiunile de mare importanță ale neamului, ocupându-se cu știința, îndeosebi cu filozofia, și sprijinind din prisosul ce avea, cu mână largă toate instituțiile noastre culturale.

În conferențele naționale nu a luat parte decât la cea din 1892, încercând zădarnic să convingă pe oameni, că mergerea deputației monstre cu memorandumul la Viena e un pas greșit.

Pe teren literar în afară de discursurile parlamentare, neeceptionabile nici ca formă literară, și de articolele publicate în „*Albina*“, a scris „*Conștiința națională*“ (Almanahul „*Rom. june*“) „*Libertatea presei*“ (Rom. Revue) „*Problema vieții*“ (Almanahul „*Petru Maior*“, 1901), Conferența „*Religie și știință*“ cetită cu prilejul adunării generale a „*Asociațiunii*“ (1905), al cărei președinte a fost, etc.

Ca Mecenat Alexandru Mocsonyi, a fost cel mai darnic, împărțind din belșugul lui tuturor. A dat sume foarte mari pentru catedrala din Sibiu, pentru muzeul Asociațiunii, pentru fondul cultural arhidiecezan din Sibiu etc. Și niciodată n-a întrelăsat ocazia de a trimite contribuții însemnate la Balul aranjat în favorul studenților săraci din Blaj.

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Balthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászón-Jakábfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vâlcele (Előpaták)	» » Kászón-Salutaris
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» » Székely-Selters
» » Baross	» » Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Ne asociem doliului general, deplângând alături de întreg neamul românesc decedul acestei mărețe figuri, trecute de acum în domeniul istoriei. Din partea familiei marelui defunct ni-s'a trimis următorul anunț funebru.

Văduva *Elena de Mocsonyi n. Somogyi de Gyöngyös* ca soție, atât în numele său cât și al ficelilor sale văd. *contesă Livia Bethlen de Bethlen n. Mocsonyi de Foen și văd. contesă Georgina Bissingen și Nippenburg n. Mocsonyi de Foen*, mai departe al cumnatei văd. *Teresia de Mocsonyi n. Horváth de Zalabér*, al copiilor ei *Catarina, Eugenia, Petru, Alesandru și Ionel*, pe cum și al văd. *Maria Mocsonyi n. baronesă Fischer de Nagy-Szalatnya* și al fiului ei *Anton Mocsonyi de Foen*, aduce cu inimă frântă de durere la cunoștință, că neuitatul soț și rudenie

Alesandru de Mocsonyi

a încetat din viață după îndelungate suferințe la 1 Aprilie st. n. 1909 în al 68-lea an al vieții.

Rămășițele pământești ale defunctului se vor așeza spre vecinică odihnă Luni la 5 Aprilie st. n. la oarele 11 din zi în mauseleul familiar din Foen.

Parastas se va celebra la 13 Mai st. n. a. c. la oarele 10 din zi în bisericile gr.-or. române din Foeni, Căpâlnaș, Birchiș și Budapesta.

Birchiș, 2 Aprilie st. n. 1909.

Odihnească în pace!

† Ștefan Oășanu-Havași.

Se împlinesc chiar în aceste sfinte zile de sărbători patru ani, de când am înregistrat în coloanele foaiei noastre știrea îmbucurătoare despre o fundațiune *de o sută mii coroane*, făcută în favorul edificării biserici din Cluj.

Astăzi, după patru ani abia, vestim cu durere trecerea din viață a fericitului fondator: Ștefan Oășanu-Havași, în vârstă de 78 ani.

Prin jertfa lui mare adusă pe altarul bisericii, fericitul fondator s'a învrednicit de titlul de „binefăcător al neamului” și numele lui va rămâne pentru totdeauna în cinstită pomenire.

Vieța lui să poate rezuma în trei cuvinte: A muncit și a crutat. Și rodul ostenelelor lui l-a pus în slujba unei ținte ideale.

Necrologul, trimis la redacția noastră. Il parentează foarte frumos, după cum vrednicia fericitul în Domnul:

Direcțiunea institutului de credit și economii „Economul” societate pe acțiuni în Cluj, aduce cu profund regret la cunoștință încetarea din viață a marelui mecenat român, mult meritatul fondator, membru în primul comitet de reviziune, iar mai târziu membru în direcțiune și comisar de zi al institutului

Domnul **Ștefan Oășanu-Havași**, proprietar. cavaler al ordinului „S. Silvestru Papa.” posesor al mai multor medalii militare și civile, membru fondator și ordinar al mai multor reuniuni și asociațiuni culturale, membru al curatoratului bisericesc gr.-cat. din Cluj. etc.

Intâmplată Marți în 6 Aprilie n. 1909, după scurte suferințe, la oarele 11 a. m., în etate de 78 ani.

Rămășițele pământești ale neuitatului bărbat se vor transporta, Joi în 8 Aprilie n. 1909, la oarele 10 a. m., dela biserica română gr.-cat. din Cetate la gară, pentru a fi așezate spre etern repaus în comuna sa natală Sărvadul Sălagiului.

Amintirea marelui patron al tuturor instituțiilor noastre filantropice, culturale și economice va fi preamărită întotdeauna și la „Economul”, cuibul, unde s'au plămădit gândurile Lui generoase, fortăreața unde El și-a așezat spre pază toată agoniseala consacrată binelui de obște, iar spiritul Său de crutare, de dreptate și de jertfă va rămâne un exemplu vrednic de urmat pentru toți vecii.

Ceremonia înmormântării a fost pontificată de canonicul *Dr. Isidor Marcu*, ca delegat al Escelenții Sale Mitropolitului, asistat de protopopul și preoții din Cluj! Cuvântarea a rostit-o protop. *Dr. E. Dăian*, iar după aceea delegatul mitropolitan a dat expresie durerii și tributul recunoștinții pentru jertfele aduse de marele binefăcător pe altarul bisericii și al școlii. Asemenea dă expresie durerii și ca prezidentul direcțiunii dela „Economul”, carele l-a numerat între fondatorii și directorii săi.

În numele curatoratului a vorbit curatorul *Lad. Popp*, iar în numele reuniunii meseriașilor preș. *Eugen P. Păcurar*.

Apoi cortelul însoți sicriul până la gară, de unde avea să fie transportat la Sărvad, însoțit de protop. *Dr. Dăian*, curatorul *Iosif Oarga* și comptabilul „Economului” *Nicolae Căciulă*.

În veci amintirea lui!

Capitulul greco-catolic de Oradea-mare cu intristare anunță adormirea în Domnul a Magnificului și Reverendissimului Domn

† Paul Vela,

Canonic-Lector. Abate tit. a SS. AA. Petru și Paul de Kács, Archidiacon Catedral și Asesor Consistorial

în urmarea unui morb îndelungat, întâmplată în 4 Aprilie a. c. la 3^{1/2} oare d. am. în anul etății al 79-lea, și 51-lea al preoției.

Osămintele lui, în 6 Aprilie a. c. la 3 oare d. am., transportându-se dela locuință (Beöthy Ödön-ntza 18) la biserica-catedrală pentru săvârșirea prohodului, se vor așeza în cimiterul comun din Nagyvárud-Ujváros.

Repausatul canonic s'a născut în Siria la 25 Iulie 1830, a studiat la Beiuș și Orade, teologia a absolvat-o la Viena. Ordinat la 1858 ca preot celib a fost numit profesor

întâi la Beiuș, apoi la preparandia din Orade, funcționând și ca vice-rector în seminarul tinerimii. Din anul 1876—9 a servit ca secretar episcopesc și director al cancelariei diecezane, când a fost numit canonic, iar la 1893 vicar general episcopesc. S'a retras însă la 1896 din cauza morbului și a debilității trupesti.

În veci pomenirea lui!

Cronică literară.

A apărut No. 420: „Văduva”. Comedie de Renato Simoni tradusă din dialectul Venețian de Aurel Alexandrescu-Dorna. Prețul 30 bani.

Renato Simoni, autorul comediei „Văduva” este unul din tinerii autori dramatici italieni. cari și-au făcut drum în simpatia publicului aproape numai prin noutatea concepțiilor ucrărilor lor, ajutate totdeauna de aceea expunere concisă particulară dramaturgiei moderne.

De fapt „Văduva” nu poate fi trecută între piesele de teatru; ea este mai mult o nuvelă dramatizată, dar o nuvelă în care se cuprinde cel mai puternic conflict dramatic ce se poate pune într'o piesă de teatru.

Intreaga critică teatrală italiană a avut cele mai călduroase cuvinte de laudă pentru lucrarea lui Renato Simoni, când a fost prezintată pentru prima oară în 1904, în dialect venețian. Transcrisă în limba italiană „Văduva” a reperat același succes pe mai toate scenele din Italia, consacrand astfel pe tânărul autor, care azi ocupă un loc de frunte între autorii dramatici și ziaristi italieni.

Traducerea piesei în românește și publicarea ei în „Biblioteca pentru toți” s'a făcut sub îndemnul de a se contribui la răspândirea cunoașterii literaturii italiene moderne, pe de o parte, și pe de alta de a se aduce în literatura noastră dramatică un model prețios.

A apărut Nr. 435—436. cuprinzând celebrul roman: **Un erou al timpului nostru** de marele scriitor rus Mihail Lermontov. În acest roman autorul zugrăvește cu peană de măiestru viața și aventurile ofițerilor ruși trimiși să-și facă datoria în ținuturile îndepărtate ale Caucasului, și să se lupte cu populațiile din partea locului. Lermontov se folosește de acest prilej ca să descrie natura sălbatică din Caucas, unde omul respiră în deplină libertate, precum și moravurile, tradițiile, dramele popoarelor caucasiene, născute pentru războiu. Stil simplu și curgător, pealocuri duios și mișcător, zugrăvire admirabilă a pasagiilor, observații fine și spirituale ce farmecă pe cetitor, iată calitățile acestei scrieri. Cât de frumos și de interesant e romanul „Un erou al timpului nostru” o dovedește faptul că apare acum în ediția III-a, după un interval relativ scurt. Traducerea e făcută într'o românească aleasă și curată de cătră cunoscutul publicist B. Marian. Prețul 60 bani.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrășă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra officei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna pachetare originală de „Roche”.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche”

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.
— Prețul unei sticle 4. — cor. —

Partea literară.

CÂNTEC.

(Cătră Prea Sf. Fecioară.)

Cătră tine, cătră tine
O Fecioară prea curată,
Rădicăm cu toți suspine
Când viața-i sbuciumată.

Dintr'a lacrimilor vale
Te strigăm fără 'ncetare,
Să ne-arăți a vieții cale
Și izvorul de 'ndurare.

Când pe marea furtunoasă
Noaptea neagră se înclină,
Tu ce ești stea luminoasă,
Să ne-arăți a ta lumină.

Și când infernala lume
Ne va trage în ispită,
Nu lăsa să ne sugrume
Nu lăsa să ne înghită!

Țângă patul de durere
Când vei ști, că moartea vine,
Tu să vii cu-a ta putere,
Ca să fim în veci cu tine.

V. Neagu.

Să ne întărim în credință.

— Meditație de sărbători. —

Astăzi cine mai vorbește despre credință, despre acest izvor supranatural de tărie, de putere și de pace? Astăzi am ajuns să se scrie în chestia aceasta mai mult de cătră dușmanii bisericii și a credinții, decât de cătră propovăduitorii acesteia. Chiar s'arată semne rele, ce cobesc a descompunere, a putrezire, în viața, mai ales a intelectualilor noștri. Ne-a fost dat să vedem cum niște articoli de morală creștină, scriși în România, la noi au fost considerați de unii, cari se țin frunțașii ziaristice, drept niște . . . oftări senile, vrednice de milă. La noi chiar între preoți, se găsesc puțini azi, cari să se intereseze de ceea ce trebuie să ne fie pâinea de toate zilele. Se află și mai puțini, cari strinși de logica vre-unui intelectual, care se crede nespun de tare, să cuteze ași susține părerea, ori să cerce să-l combată. Cei mai mulți ne plecăm capetele, ca și când am vrea să se treacă odată peste temă, ce nu ni-e plăcută de loc.

Și mă gândesc la frumoșii ani de însuflețire tină. Mă gândesc la sufletele curate, cari se află multe în seminarele noastre de clerici. Mă gândesc la cea dintâi convingere adevărată, ca cel dintâi înțeles asupra vieții și a lumii, ce se strecoară în sufletele lor studiind temeinic și meditând adânc. Le văd, simt și le înțeleg dorul curat de muncă, de muncă pentru luminarea sufletelor cu lumina credinții creștine. Și este un timp pentru fiecare suflet adevărat de cleric, este un timp de mărire, când tinărul acela se simte un adevărat erou.

Dar intrat în viață, cât de îngrabă se sține de multeori însuflețirea lui. Mulți nici nu-și pot da seama, cum au putut să fie ceea ce-au fost odată, cum au putut să simtă ce-au simțit în anii lor de senior.

Acum avem ochii, cari văd numai pământul cu năcazurile, și ni-s'au stins, cei cu cari priveam cerul cu frumusețile. Și fiindcă nu mai vedem acest cer, acestea frumuseți, ni-se pare nouă, că nici nu mai există. Acum avem inimă, care se încălzește de focul lumii acesteia, și nu de focul Spiritului sfânt.

Dar și astăzi, frați în Domnul, este Spiritul sfânt. Și astăzi sunt toate adevărurile, cari v'au luminat odată mintea. Învierea din morți a Domnului a pus pecetea cea mare a adevărului pe tot ce a învățat El. Să nu ni-se pară nouă, că vestim lucruri învechite, să nu între ticăloșia în sufletul nostru, ca să nu putem crede cu inima, ceea ce vestim cu gura. Căci tot ceea ce odată ne-a călăuzit viața, ceea ce ne-a luminat în anii de însuflețire tină este și acum și viază și va via în veci.

A noastră e vina, că nu mai simțim ca odată, că nu mai credem ca odată. E de vină inima noastră, care îmbătrânește prea repede. O îmbătrânesc năcazurile, o îmbătrânesc greutatea vieții, mai puțin poate o îmbătrânesc anii.

Și vedeți inima noastră nu-i iertat să îmbătrânească. Credința creștină e pururea vergură și pururea tină și tot așa trebuie să fie sufletul, în care să se poată sălăslui. Legea creștină e un izvor limpede și veșnic proaspăt, și tot așa trebuie să fie sufletul, în care se varsă. Credința lui Hristos e o floare nevestezită, pururea vie, care strălucește veșnic în splendoarea ei neschimbată, și tot o floriceică trebuie să fie sufletul nostru ca să poată trăi în el.

De aceea zice Domnul Hristos de noi: că dacă se strică sarea la ce-i mai bună, decât să se arunce și să se calce de oameni. Dacă se strică sufletul nostru în el nu mai poate trăi nimic din ceea ce a trăit odată.

Și iată este un leac, pe care folosindu-l, sufletul nostru să nu îmbătrânească, să nu se întunece nici odată. Este virtutea aceea, pe cari toți știm c'o cheamă teologică, credința. Este dorul peste fire al Spiritului sfânt, care se varsă în sufletele noastre, ridicându-ne de-odată peste înțeleptiunea lumii acesteia. Și într'adevăr este dar, și într'adevăr e peste fire. Cei cari ați simțit odată puterea acestei virtuți, veți spune, că adevărat așa este. Virtutea aceasta odată am avut-o, și cred, că pot spune, că atunci ne-am simțit împărați pe pământ, cu adevărat vorba s. Paul „regele sacerdotium“.

Astăzi, poate, mulți n'o mai avem, și când ne pogorim în noi înșine, cred că nu greșesc spunând, că ne îngrozim de pustietatea din sufletul nostru. Căci sufletul nostru, mai ales sufletul preotului, fără această virtute e pustiu și rece, sterp, prin care trece crivățul îndoielii și a desnădăjduirii.

Nu totdeauna simțim acest crivăț, căci partea mare din viață ne-o petrecem în alergări deșerte după noroc. Dar când frate în Domnul, stai vreo-dată de vorbă cu tine însuși, dacă nu mai ai virtutea credinții, de bună seamă te slăește această suflare de gheață.

Și nu să poate să fie altfel. Pentru că toată chemarea noastră de preoți, toată ființa noastră ca stat deosebit de alți oameni, întreaga activitate, pe care trebuie s'o desvoltăm, se razimă pe virtutea aceea a credinții. Dacă aceasta am pierdut-o, e o minciună toată viața noastră. Tot cuvântul ce-l vestim poporului e o fățarnicie, și nu ne apropiem de altar, decât ca să jucăm un rol detestabil.

Și să nu confunde cineva virtutea credinței cu convingerea omenească, ce ne-o putem câștiga despre adevărurile și faptele revelației divine. Aceea convingere omenească e necesară ca să fie credința cuiva „rationabile obsequium“ — ascultare cu judecată, nu oarbă. — Dar această convingere omenească e numai fundamentul credinței, numai baza ei. Pe acest fundament se așază apoi virtutea credinței — adevărata credință, care e deadreptul darul peste fire al Spiritului sfânt. Să ne închipuim, cum ar rodi o țarină dacă n'ar stropi-o tot anul un strop de apă. Șacolo în țarină e rădăcina, e sămânța, tot e ce-i de lipsă la rodire, numai un lucru trebuiește încă, și acesta necondiționat — ploaia.

Astfel și convingerea omenească, ce ne-o câștigăm cu mintea, are într'înșă rădăcinile credinței, dar ca acestea să deie semn de viață, e de lipsă ca virtutea credinței să se pogoare mereu și să le nutrească.

Mulți au crezut, că pot trăi numai cu aceea convingere rațională. Virtutea credinței au pierdut-o, dar nu le-a păsat. Și s'au trezit, că încetul pe încetul s'a clătinaț și aceea convingere, și au ajuns să nu mai creadă. A lipsit aici darul de sus, care să nu lase să se uște rădăcina, întocmai cum a pierit sămânța de pe piatră din lipsa umezelii.

Așa dar noauă virtutea credinței ni-e neincunjurat de lipsă, ca să putem fi preoți adevărați. Dar de unde s'o luăm, de unde s'o câștigăm? De unde am luat-o, de unde am câștigat-o în anii noștri de seminar. Să ne aducem numai puțin aminte ce-am făcut atunci de am câștigat comoara aceasta?

Așa dar, că gândindu-ne la vremile acelea ne vedem mai întâiu desbrăcați de multe preocupări, de multe patimi, cari ne stăpânesc astăzi? Așa dar, că ne simțiam atunci cu mult mai sprinteni, cu mult mai ușor? Așa dar, că de atunci s'a adus mult lut greu la ființa noastră? Și așa dar, că vedeți că n'a avut nici un înțeles să ne luăm atâtea poveri în spate? Căci din ce-i povara noastră făcută? Din niște biete de zdrențe, pe cari le numim interese.

Așa dar ca să primim virtutea credinței, jos cu această povară, jos cu acestea zdrențe. Noi o singură țintă trebuie să avem, și aceasta-i luminoasă, aceasta-i curată, și

nu suferă murdărie și zdrențe în jurul său. Dacă nu mai ai curajul să te desparti de sarcina ta, atunci încuie biserica, ia cheia și dă-o celui ce ți-a încredințat-o.

Și nu-i așa că în vremea cât ai fost cleric te rugai regulat și mai ales meditai? Ți lăsași deschise porțile minții și a inimii, și acolo se străcorau cu sfinți flori raze de credințe, de sperare și iubire. Și cum stăm noi preoții cu rugăciunea? Dărear Domnului să nu fie așa, dar poate nu sunt rugăciuni mai machinalicește spuse, decât a preotului. Iar de meditat, adevărata rugăciune întăritoare și plină de limpezimi, cine-și mai aduce aminte? Și astfel mintea și inima noastră, desvătăată de gândurile și simțimentele de odată, se acomodează cu celea de toate zilele, ca ori ce muritor. Și când auzim, ori când cetim lucruri, ce odată ne interesau, ne emoționau, acum dăm din umeri cu nepăsare, și poate nici nu mai pricepem.

Dacă vrem să primim virtutea credinței, și să ne ținem sufletele veșnic tinere, să ne întoarcem la rugăciunile și la meditațiile obișnuite în tinerețe. Căci în sfârșit ori ce muncă intelectuală nu-ți aduce un folos veșnic, numai rugăciunea și meditația.

Și nu-i așa, frați în Domnul, că în seminar de multeori ne cercam conștiința și ne apropiam de scaunul s. mărturisiri? Și astăzi, câți suntem, cari ne spovedim mai de multeori pe an? Abia odată, ca orice creștini. Și noi în fiecare Duminecă cel puțin primim pe cel Preacurat. Pentru cât am cuminecă noi pe un om, care s'a spovedit înainte cu o jumătate de an sau un an? Și noi ne cuminecăm. Dar cred, că recunoașteți un fapt: nu-i mai căldura și nu-i mai dulceața cuminecărilor din seminar. Așa dar că-i drept? Și cauza? Cauza e lipsa spovedirii, a unei bune mărturisiri, se înțelege.

Dacă vrem să câștigăm iarăș virtutea credinței, să ne mărturisim, frați în Domnul, la intervale mai dese, și atunci să nu luăm, cum iau mulți, spovada de un lucru ușor. Să ne aducem aminte, că-i taină.

Iată numai trei datini bune, ce le-am avut odată, și cari azi nu le mai avem decât poate în de tot puțin. Să le introducem de nou între deprinderile noastre, să le punem în locul de frunte, și atunci virtutea credinței ca o porumbiță albă, nepătată, va cerceta sufletele noastre, și noi în toată sărăcia și greutățile vieții, ne vom simți, cum ne-am simțit în clipe de glorie, împărați pe pământ. „Regale sacerdotium” trebuie să fim, iar cununa de împărat ni-o pune pe suflet virtutea aceasta peste fire a credinței. Când în curând vom serba și întărirea Tomii în credință, să băgăm de seamă ca toți să ne întărim credința, care singură ne dă dreptul de a fi preot.

I. Ag.

Din zări coboară...

Din zările albastre
Pe plaiurile noastre
Cu dragoste coboară
O gingașă fecioară.

Privirea ei se scaldă
In rază vie, caldă,
Și galeșă-i zimbire
Trezeste 'n toți iubire.

In urma ei se lasă
Covorul de mătasă
Cu mii de floricele —
Cununi de viorele.

Și mieii de pe vale
Zburdalnici ies în cale,
Și fluturi mititei
S'atin în urma ei.

Pădurea se 'nveșmântă
Și paserile cântă;
Serbează 'ntreaga fire
Drăguța ei sosire.

Oct. L.

Întâiul bal¹⁾

Nuvelă tradusă din limba spaniolă.

Dela Bistrița.

I.

Doamna contesă se află de astă dată în toane nemai pomenit de rele. Se sculase de-abia de-o jumătate de oară și îmbracăta numai în pompoasa-i mantoletă, cusută cu franjuri de jur împrejur, luă dejunul — sorbind ciocolata și rozând din pișcoturile întinse pe un talger prețios de argint.

Cum își deschise ochii, de unde până unde începui să scarmene atât pe tata de casă, — o franțuzoaică, că odaia nu-i bine încălzită, cât și pe feciorul de casă, c'a lăsat să iasă pe cămin toată căldura din odaie.

Pe cei patru prichindei pe cari îi aducea copăcel o guvernantă engleză — să dea mamei buna dimineață, îi îmbrățișă c'o silită îndrăgostire, iar pe cățelușă, de rasă britanică, care dădea din coadă numai de dorul unui pișcot, o îmbrânci mâniaș cu piciorul. Drăgălașul dobitoc, supărat peste măsură de neobișnuită purtare a stăpânei, se îndepărtă de lângă dansa, ca și cum ar vrea să dea de înțeles, că-i amar de ofensat, și stringându-se ghiem pe pernă brodată din unghierul canapelei, părea că se răzgândește la adevărta zisei marelui Shakespeare: „*Nestatornicia, e numele tău, femeie!*”

Fără îndoială că aceste slabe vuet de trăsnet de abia prevestiau izbucnirea curândeii vijelii. Numai cu doi pași îndepărtată de vârtejul unde se descărcă furtuna, fără de umbrela ce-ar fi în stare s'o ferească de șuvoiul ce are să-i curgă pe cap, fără pară-trăsnetului care-ar putea respinge trăsnetele ce vor lovi-o, stătea biata Lulu²⁾, cea mai vârstnică fiică a contesei, care acum două săptămâni se întoarse din pensionatul mănăstirii.

¹⁾ Autorul acestei nuvele e marele romanțier și nuvelist spaniol *Părintele L. Coloma* din Societatea lui Isus.

²⁾ Lulu e diminutiv spaniol pentru Ludovica.

De vreme ce înfricoșata tânără nu se putu ocroti nicăiri din fața primejdiei amenințătoare, găsi de bună seamă să-și ascundă batăr mânușitele în buzunarele rochiei, iar ochii să-i țină țintiți spre covor, ca și când ar fi vrut să-și întipărească în minte pentru totdeauna icoana covorului. Numai o singură dată a îndrăznit Lulu să privească la chipul aprins de mânie al mamei, — și pe loc își întoarse din nou privirile spre covor.

— Tare te rog, — vorbi contesa către fiică-sa cu'n glas din care ușor puteai cunoaște turbarea-i oprită cu mare greutate, — ca să binevoești a-mi spune odată, pentruce nu vrei să mergi la balul dela ambasadă?

Ca să dea timp de răzgândit celei întrebate sorbi o gură din ciaoșca cu ciocolată de dinainte-i. Lulu nu răspunse, deși buzele-i, tremurânde ca apucate de cărcei, încercară a se deschide; — ea-și vârî numai mânușitele mai adânc în fundul buzunarelor. Cât de bucuros nu s'ar fi ascuns în ele cu cap cu tot.

— Răspunde odată, dacă nu vrei să mă scoți din fire! De ce nu vrei să iai parte la balul acesta? — strigă contesa scoasă din răbdări.

Lulu în loc de a răspunde, începui să plângă amar.

— Doamne ferește! — șopti contesa încrucișându-se și dând din cap. — Asta-i de necrezut! Deald'astea n'am mai văzut de când trăesc!... Dar răspunde, copilă, doar te întreb eu — care ți-s mamă, — te întreb de ce?

În sfârșit Lulu se înduplecă să-și ridice de pe pardoseală spre mamă frumoșii ei ochi albastri, în cari mijeă castitatea și nevinovăția și să-i zică 'n podidirea plânsului:

— Fiindcă nu vreau să îmbrac costumul decoltat.

— Și asta-i tot?... Nu cumva te vei fi temând, matale, să nu capeți guturai? — o întrebă maică-sa hohotind de râs, doar auzind un atare răspuns, nu-i venea de loc în minte vre-un alt cusur.

— O nu mamă, nu pentru asta... maica Catalina mi-a zis...

— Ah! — strigă contesa, așezându-se mai în voe pe fotel, ca și lunona în trăsură trasă de păuni. — Ah! adevă maica Catalina ți-a spus! — Și ce ți-a spus?

— Că asemenea costum e... necuviincios... necinstit... neașezat... iar femeile cari țin la astfel de modă trebuiesc să fie afurisite.

Galbenă, cu fața slufită de mânie, contesa se răzima de speteaza fotelului. De-ar fi putut pune mâna în clipa de față pe maica Catalina, desigur că n'ar fi scăpat teafără din mâinile ei.

— Auzi dumneata, așa a grăit maica Catalina! — reluă contesa după o clipă, izbucnind într'un râset satanic. —

— Da, mamă... Iar Părintele Iacint mi-a spus...

— Ce?... Nu cumva și Părintele Iacint?

— Da, mamă! Părintele Iacint mi-a spus, îndemnându-mă stăruitor, să nu iau pe mine niciodată astfel de straiuri.

— Ca și când ar fi păcat, nu-i așa?

— N'a zis, că asta-i păcat, dar m'a sfătuit ca să nu fac una ca asta.

— Și ce sfaturi ți-a mai dat Părintele Iacint?

— Să nu mai dansez.

— Și-a dansat e păcat?

— N'a zis că dansul e păcat, dar numai mi-a dat sfatul să nu mai dansez.

— Și din cari motive ți-a dat Părintele Iacint astfel de sfaturi?

— Nu mi-a pomenit de nici unul.

— Dar maica Catalină?

— Nici ea nu mi-a deslușit pricina.

Pentru contesă asta era prea mult. C'o singură înghițitură sorbi restul ciocolatei, chipurile, spre a-și întări puterile, și izbi cياșca de masă cu atâta furie, c'o sparse în două; chiar apa din Carafa de cristal începuseră să se clatine, pe când talgerul de argint sări pe dușamea cu pișcături cu tot.

Lulu chiera pe toți sfinții într'ajutor, iar cățelușă, cu sângele ei rece bitranic, se mulțumi cu atâta, că-și ridică capul cu mirare

— Ascultă! — zise contesa lovind de fiecare cuvânt în speteaza fotelului. — Părintelui Iacint e învoit de-a porunci acolo, unde reverenda lui înseamnă ceva, maicii Cataline acolo, unde domnește vâlul ei! În casa mea, copiilor mei, numai eu, eu singurică poruncesc!... m'ai înțeles? ori nu?

Lulu nimic nu înțelese. Cuprinsă de fiorii spaimei, își împreună mâinile, și așa pe neștiute buzele-i tremurătoare îngânau niște șoapte de rugă:

»Potolește, Doamne, mânia Ta, dreptatea Ta și asprimea Ta, Doamne aibi milă!»

Contesa luă iarăș cuvântul, ridicând vocea până la tonul cel mai ascuțit și disonant:

— Eu una îți zic, că în ciuda Părintelui Iacint, ba și a maicii Cataline, vei merge în astă-seară la balul dela ambasadă!... Și ai să îmbraci costumul decoltat!.. Ba chiar dacă-i pe-atâta, vei dansa cu junele prinț pentru aceea, că mi-am dat cuvântul. Mă rog, trebuie să înveți odată lucrul, pe care atât Părintele Iacint cât și maica Catalină trebură să te învețe mai presus de toate, adică să ascuți de mamă!

— Dar, mamă! — strigă Lulu cu lacrimi în ochi. — Părintele Iacint a spus...

— Ceee? iar a mai spus ceva?

— Da, mi-a mai spus, că dacă poruncești — și dacă eu cu toată opunerea mea nu te pot convinge, la urma urmei trebuie să mă supun voiei tale!

— În sfârșit! Și de vreme ce încă nu m'ai convins, de aceea vei merge la bal, ori că vrei, ori că nu vrei.

— Da mamă, dacă poruncești sus și tare, atunci îți fac hatărul și mă duc.

Contesa își insenină puțin căutătura și urmă cu'n glas povățuitor:

— Nu uită, dragul meu, că a treia poruncă dumnezească spune: »Să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta.»

— Ce zici, mamă, asta-i a patra poruncă, nu a treia. A treia spune: »Să-ți aduci aminte, să sfințești ziua Domnului!

— Fie a treia, fie a patra, ori a o sută cincizecea, pentru mine-i tot atâta! — reluă cu îndârjire.

(Contesa ghicea de altminterlea cu mai mare sirguintă partiturile operelor celor mai noi decât cele zece porunci). —

— Lucrul de căpetenie e ca să-ți aduci totdeauna bine aminte de poruncă și s'o îndeplinești.

— Bine, mamă, îți voi face pe plac.

— Că, dragă Doamne, numai asta mi-ar mai trebui, ca Părintele Iacint să-mi strice ticna din casă...

— Nu, de loc, mamă, o întrerupse Lulu, adăugând fierbinte:

— Părintele Iacint doar e un sfânt!

— Îți place, mă rog; apoi dacă-i pe atâta n'ai decât să îi te închini și să-i aprinzi două lumânări, vorbi contesa jignită.

— Atunci mie nu-mi vine a crede, ca un sfânt cu povețele lui să te fi îndemnat la neascultare.

— Mamă!...

— Taci!... Uite ce-ți spun, ca dând ochii cu junele prinț; să nu te îndemne păcatul să-i pomeniți despre părintele Iacint ori despre maica Catalină; — ba nici de posturi, de închinăciuni ori de câte și mai câte nerozii de soiul acestor!

Că doar, mulțumită lui Dumnezeu, a trecut vremea lor, copilul meu! Acum trebuie să-ți aduci aminte, că ești o tinăra damă ieșind pentru întâia dată în lume. De aceea doresc să mergi la balul dela ambasadă și să te prezinți societății de elită. Junele prinț e un cavaler de-o rară frumseță, așa că cu greu ți-ai putea închipui pe altul mai galant. Și... te iubeste... da, așa-i, ... te iubeste fără îndoială. Nu trece nici o zi fără ca să nu întrebe despre frumoasa Lulu.

— Despre mine? — întrebă copila surprinsă de uimire, făcând niște ochi mari-mari.

— Dar eu numai odată, o singură dată l'am văzut în viața mea.

— Și cum ți-a părut?

— Cu drept cuvânt trebuie să-ți zic, că tare prost mi-a mai părut!

— Prost? Prost! — el, leul societății din Madrid?!... Prost?! — el, cea mai bună parte din întreaga capitală?

— Firește, că doar clempaneă numai prostii: ba despre căne, ba despre calul, care câștigase la ipodrom o cupă, ba iarăș că are de gând să scoată la modă un frac roș. Și mă crede că i-am și zis, că în el are să apară întocmai, ca un rac fiert.

— Una, ca asta i-ai zis tu? — răcnî contesa infuriându-se.

— Ei, vezi, m'a luat gura așa pe dinainte... Eu băgai de seamă, că prințul făcuse o mutră îngândurată; — se vede, că nu-i vor fi venit la îndemână vorbele mele.

— Apoi să te mai miri încă! Cum să nu-l fi jignit asemenea cuvinte? Și nu de alta, dar fata mea să-i vorbească în chipul acesta? Te porți întocmai ca și când ai fi din Botuecos!)

Să-i zici, că are să apară ca un rac fiert! Te-ai răzgândit la ceea ce spui? Se vede că n'ai idee, cât de desbătută e azi chestia fracurilor colorate! O mare seamă din foi, chiar din cele mai serioase, tipăreau până nu de mult coloane întregi pentru și contra, — și tocmai prințul era cel mai înfocat propăvăduitor al modei noi. Și așa din senin, o prostuță — o scurtă la minte ca tine să-i zică, că va apărea, ca un rac

) Cartierul din provincia León, care din grobănia și necropirea locuitorilor a devenit o zicătoare.

fiert! Lucru nemai pomenit! De neiertat!

— Și nu-i așa că știrile astea le ai tot dela părintele Iacint ori dela maica Catalina?

— Da mamă! — de unde m'aș putea eu pricepe la asemenea lucruri! — reluă Lulu cu naivitate.

— Atunci să taci, să ascuți și să înveți! măcar cu atâta trebuia, să te alegi din toată pricopseală din mănăstire. Ba nu, de loc... mie nu-mi vine a crede una ca asta! N'am zis eu? Iată urmările creșterii tale mănăstirești, pe care de altminterlea o laudai atât de mult, la care atât de mult țineai și bunică-ta, că la urma totă m'am învoit și eu!.. Așa dar numai de dragul ăstor roade trebuia să fac o atât de mare jertfă, pentru a te da pe mâna străinilor? — până când ai ajuns fată mare de 17 ani?!

Rostind o cuvântare așa de patetică, contesa vorbea altfel după cum gândea. Într'adevăr Lulu fû dată în pensionatul mănăstirii numai din pricina, că aflarea ei de față în căminul părintesc ar fi oareșicum o predică pentru maică-sa, care de altminterlea mai având încă ceva din farmecul tinereții, nu-și astâmpărase încă pătimașul dor de-a gonî după desfătările vieții. Față de fiica-i, care cu cât creștea, — cu atât devenea mai răpitor de frumoasă, ar fi părut o umbră cu tot farmecul ei trecut și vestejit.

Nizuințele deșertăciunii de-a ascunde anii ce-au curs, ar fi rămas zădărnice în contra tuturor gătelilor și cochetăriilor artificiale.

Anii curgeau într'una, neputându-i să-i țină pe loc, — nimic neputând opri din calea lor.

Acele vremuri jertfite pentru traiul lumesc și fluturatic, în cari nu-i păsă de lege de sfințele și curatele bucurii de mamă, trecură an după an, zi după zi, cias după cias pedinaintea Tronului Celui Prea Înalt; cari fiind culese, numărate și cântărite vor trage greu în jos cumpăna cântarului, în ziua judecății din urmă.

II.

Jeluirile și invinuirile contesei fură întrerupte de fata de casă, care întrând cu obrazii îmbujorați, dădă de veste, că a sosit costumul de bal al domnișoarei.

Contesa scoase un strigăt de bucurie, sărind din fotel să primească comandatul costum. Lulu nu se mișcă din loc.

În pragul ușii se arată servitorul cu un coș uriaș, care, după ce-și făcuse plecaciunile datorite, îl așternu pe covor cu mare băgare de seamă. Naneta dădă la o parte învâlișul — și iată, că vederilor tuturor se desfășură un fermecat amestec de niște giulgiuri albe-subțire, voaluri delicate flori și cordele: toată găteala toaletei de bal. Contesa ajutată îndemânatic de modista. Naneta, luă cu mâinile sale costumul, așternându-l încetșor pe canapeaua de atlas. Numai niște fioncuri de mătasă albă ca floarea de lămâie erau singurele podoabe ale rochiei de bal.

— Tare-i frumoasă! — strigă contesa răpită, — cu adevărat minunată!

— Cât e de simplă, dar cât de elegantă! Nona noastră modistă are, ce-i drept, un gust parizian înăscut. Ia te uită, Lulu! Dau cuvântul că ai să încânți pe oricine!

Contesa, ca și întreaga lume elegantă a Madridului, eră apucată de mania, pe care Părintele Isla o radea în slăvitele sale versuri.

»In Madrid cunosc pe-o doamnă de marchis,

»Ce știe a face mode ca 'n Paris»

Lulu în vremea asta neclintindu-se din loc, arunca o tristă privire spre costumul de bal.

Polcuța cu gulerul decoltat o și lovi la ochi; — dar trebuie de zis fațăș, că moda de atunci prescria domnișoarelor o decoltare foarte mică și modestă, pe când femeilor măritate, aceeaș zeiță capricioasă — moda — poruncia, fără a putea găci motivul, de-a vătăma până în gradul cel mai înalt simțământul rușinii și al bunei cuviinți.

— Vino încoace, draguță, — vorbi contesa, vrând să o încurajeze.

— Ah, Dumnezeu! faci o mutră ca și când te-aș chema să-ți arăt rochia de moarte!

— O, rochia de moarte mi-ar plăcea cu mult mai mult decât asta, răspuse Lulu apropiindu-se cu pași mărunți.

— Ar trebui să fie tot albă ca și aceasta, numai că gulerul ce n'ar fi decoltat, mi-ar acoperi peste tot grumazii și în locul acestor fioncuri de lămâiță, ar anina crinii albi: simbolul castității.

— Tată din ceruri! — răcni contesa ajunsă la culmea mânicii.

— Asta îmi mai lipsește, ca să-mi rostești acum o predică despre moarte și desertăciunea vieții omenești! Dar lasă șaga la o parte, te rog, Lulu, nu fi copilă. Pleacă în etacul meu și îmbracă costumul de bal, când îți spun!... Vreau să văd, dacă te prinde și-ți stă bine, poate că voi trebui să te mai învăț, cum să îți poalele. Cum văd, mi-se pare, că n'ai să faci un pas fără ca să nu te incurci!...

Dupăce Lulu mai oftă încă odată din greu, se supuse poruncii, cu de-a sila. După o clipă se întoarse primenită în toaleta de bal. Când își zări din treacăt chipul, oglindindu-se în uriașa oglindă, care de trei ori de patru ori pe zi vedeă cum maică-sa își schimbă modele înainte-i, nu putu să-și stăpânească slabul surâs de mulțumire. Își plăcuse și șie-și însăș — și de data asta uită de hainele-i de moarte, cu crinii ei cu tot. Contesa de asemenea zâmbi, zărind răpitoarea arătare a desertăciunii. Femeia înțelese pe femeie, — și acum prinse curaj, să scoată din mintea fetei toate sfaturile Părintelui Iacint.

— Fermecătoare! — repetă necontenit, aranjându-i faldurile poalelor. — Răpitoare! — Întoarce-te puțin la dreapta, Lulu! Așa, Naneto, trage puținel în jos cordica aceea! Ea'n te uită, cât de frumos nu-i fioncul acela, — să nu-i fie de deochi! Ceva mai elegant, mai genial încă n'am văzut în viața mea! Zău așa, ca acel fionc, în forma unui fluture, e într'adevăr un cap-d'operă. Fără ca să trec adevărul, modista mea e un geniu. Bravo! Halal!

Parcă se aude, că cineva bate la ușă, — parcă întreabă un glas bărbătesc:

— Învoit e unui muritor de rând să calce pragul templului?

— Poftim! Cum să nu?! răspuse îmbucurata contesă și opri pe Lulu care dădea să fugă:

— Rămâi, puică, e unchiul! »Unchiul« eră un om trecut, bărbat zdravăn și spătos, cu niște coame cărunte, — albe ca ninsoarea, cu niște ochi sinceri și blajini, c'o statură nobilă și cavalească.

Pe pieptul stâng anina Crucea ordinului Calatrava, pe care o purta pe negrul mundur, răsfrângând raze albe de lumină.

— Fermecătoare! — strigă și dânsul înlemnind de admirare pe pragul ușii. — Fermecătoare! N'am mai văzut, decând trăiesc, asemenea frumusețe! Te rog nu te mișcă din loc, fetișo, mai rămâi o clipă în poziția asta! Admirabil tabloul! Zorile și amurgul unei zile cu soare, care-și pizmuiesc frumusețea!...

— Unchiu-i vecinic în toane bune și cu chef, reluă contesa răsfrângând de mulțumire. — Dar oare n'aș putea ști, conte, ce vânt te-a adus la mine așa de timpuriu? Mi se pare, că unchiul poștește un dejunaș.

— Fără haz că-i fermecătoare! — repetă contele neputând deslipi ochii depe acea icoană așa de plină de tainica vrajă și de farmec neînțeleș.

— Mi-ai ghicit dorul! m'am abătut la mata pentru un... dejunaș, apoi și cu ruga să-mi împrumuți careta, fiindcă trebuie să mă reped la palat, — căci echipajul meu e dus la o înmormântare.

— Complimentul zorilor și amurgului îl iau, scumpe unchiule, de plată pentru dejun; iar pentru împrumutul caretei te îndatoresc să-mi spui, cum îți place Lulu în toaleta de bal?

— Încântător de tot! răspuse, răzimându-se molatic pe pernutele canapelei și zgâibărându-și pe gribănul nasului sticlele ochelarilor cu cercevelele de aur:

— Nespă de minunată, de fermecătoare, de răpitoare, — măsurând în acelaș timp cu ochii-i cunoscători pe fetișă din cap până în picioare.

— Te asigur, că corespondentul dela bal, când va fi să-și de-a părerea publicului despre iubita noastră Lulu, va cădea în extază.

Parcă-l și văd cum scrie în gazete:

»Hebe, întinzând zeilor cupa plină de nectar, nu-i așa de mândră; Ofelia, arătându-se lui Hamlet, așa de ideală; Psyche, coborându-se în Olimp, așa de mlădioasă!«

— Dar, Lulu, copilul meu, vrei tu oare, ca să-mi dau cu adevărat părerea despre tine? ..Da, — atunci ascultă sfatul vechiului practicant. Te poți lăuda cu frumusețea fermecătoarei tale firi înaintea mamei, te poți fuduli înaintea mea cavalier bătrân, care mai mai c'ar aveă gustul să danseze cu tine în încăperea astor patru păreși: orice joc ai dori — începând cu poloneza și sfârșind'o cu polca.

Ba, să-mi crezi, că nu numai că-s gata să dansez cu tine, dar mai c'aș aduce vreo trei—patru cavaleri pentru varietate deși aș trebui să-i caut cu lumânarea, ca și Diogenes care căta în piața Atenei pe vreun bărbat înțelept.

Căci deși nu dai totdeauna de dânsii, la urma urmei totuși aș da de vreo unul—doi!... Dar când e vorba despre balul dela ambasadă și când a veni ciasul să mergi, crede-mi, copilul meu, că mai bine ai face, ca dupăce vei fi mâncat la cină un ou fiert, să iai cămașa și fesul de noapte, și zicând mătăniile, să te duci liniștită la culcare!...

— Iacă și eu tot asta am ținut'o până acum, strigă Lulu sărind de bucurie.

— Dacă-i așa, — parcă ai vorbi din carte, — răspuse contele cu mulțumire și dând din cap.

— Uite colo... se sfârșește lumea cu voi! — îl întrerupse contesa supărăcioasă. — Na-ți-o bună, c'am dat de-al doilea Părinte Iacint, numai că-i fără halat!...

— Cine-i mă rog, acel Părinte Iacint?

— Ia, un călugăr de vre-o trei-zeci și mai bine de ani, care crede că trăim încă pe vremea ciliciurilor.

— Și unde locuiește? întrebă contele serios.

— Nu cumva unchiului i-a venit dorul să se spovedească, vorbi contesa de parcă l'ar lua peste picior.

— Ba de loc, căci de-abia ieri m'am spovedit. Azi aș aveă numai gustul ca să-i propun o chestie teologică — dar ști de cele încurcate, — să văd cum are să mi-o descurce.

— Anume?

— Eu susțin, că femeia n'a fost creată din coasta bărbatului!).

— Ș'apoi cu tot dreptul susții una ca aceasta, — răspuse contesa pe nerăsgândite, nepricepând încă rostul șăgii arzătoare.

— Femeia doară n'a fost creată din coastă, ci din inimă, de aceea femeia s'a ales cu inima întreagă, pe când bărbatul a rămas fără de inimă.

— Când văd pe femeie ingenunchiată la patul copilășului și învățându'l rugăciunile așa, pecum m'a învățat și pe mine maică-mea, mai mai c'aș crede ceea ce spui, — răspuse contele șăguind, dar cu glas impunător, pe care-l întrebuiță ori de câte ori dădea nepoței vre-o morală, fără ca s'o supere.

— Dar trebuie să ști, că mereu îmi vine să mă îndoiesc, de câte ori văd pe femeia care umblă numai și numai după fleacuri lumești; cărei mai mult îi pasă de amestecul colorilor și de gătelile toaletei, decât decât de gospodăria casei. (Contele aveă de gând să zică: decât de creșterea copiilor, dar și-a luat seama pe loc, că Lulu-i de față, și și-a schimbat vorba). — Zisem dară, că femeia n'a fost creată din coasta bărbatului.

— Atunci din ce? ... și după o clipă de răsândire ca și când n'ar fi înțeles despre ce-i vorba, contesa întreabă iarăș:

— Și cum sună astă încurcată chestie?

— Din coada momitei, — răspuse contele cu autoritate.

Lulu pufni într'un hohot strașnic, iar maică-sa își mușcă buzele.

În scurt potolindu-și mânia lăuntrică, zâmbi dulce, că de demult eră deprinsă cu glumele contelui, pe care tatăl ei îl făcuse tutor peste dânsa: (și nădăjduind că după ce-a scăpă de dânsul, ea va rămâne mai pe urmă singura moștenitoare) răspuse și ea glumeș:

— Apoi frumos îți mai stă, unchiule! După ce ți-ai întocmit, dejunul, știu că nu te costă mult ca să dai naibei toate galanteriile!

— Numai te rog, să nu crezi, mână contele, că una ca asta ași fi scos'o din

!) Aluzie la tradiția din Andaluzia referitoare la crearea femeiei.

invățătura lui Darwin, la concluzia asta m'a adus un moșneag cu mintea lui sănătoasă, cu care am stat de vorbă pe vremea petrecerii din urmă la moșiile din Andaluza.

— Apoi acum înțeleg, de ce cuvintele pe cari mi le-ai spus, miroasă a usturoi.

— Scumpa mea, nasurilor delicate adevărul niciodată nu miroasă a usturoi. Dar ia'n ascultă, să vezi cum își dovedî spusa bătrânul filozof. Dacă n'are să te convingă, atunci să nu-mi zici pe nume...

Iată, mai întâiu de toate momitele de partea femeiască n'au cozi; apoi fiindcă o seamă din femei, ce-i drept, au niște tendințe cu totul darwinistice.

— Pricep acuma, de ce nu te-ai căsătorit pentru a doua oară.

— Scumpa mea, vorba ta se potrivește ca nuca pe părete, — doar n'am în gând pe toate femeile, ci numai pe unele dintre ele. Că de-ar fi fost toate de soiul acestor, drept să-ți zic, că nu m'aș fi înșurat cât e lumea și pământul.

— Ști ce unchiule? — grăi frumoasa damă jenată în onoarea ei, — atât ție cât și lui Lulu v'ar ședeă tare bine să desfășorați o propagandă teribilă în contra balului.

Lulu are să facă pe nevinovata, iar tu unchiule, — accentuând mai cu tărie vorbele din urmă, — pe păcătosul convertit.

— Încaltea nimeni nu mi-ar putea lua un rău, c'aș vorbi de lucruri, despre cari n'aș avea nicio idee...

— Ha — ha — ha ... Ști că ești nostim! doar cel de pe comoară ar fi gata să se schimbe chiar și într'un călugăr!...

— Să-mi crezi, că dacă Mefisto și-ar fi jertfit experiența de diavol și înțelepciunea de înger serviciului dumnezeesc, ar fi ajuns la surprinzătoare rezultate ... Ști, că n'ai gând rău, dacă Lulu se învoește, n'avem decât ca să ne începem misiunea în contra balului chiar astăzi, predicând mai întâiu înaintea porții dela ambasadă.

— Bine moșule, răspuse Lulu cu bucurie, de sigur că m'ai ușor mi-ar veni să țin o cuvântare, decât să învăț a dansa în rochia cea lungă.

— Așa dar ne-am înțeles! — printr'o ferestruică a caretei voi răzni cătră mame: »Oarbe ați fost față de voi însăși, acuma ați devenit oarbe și față de ficele voastre! Voi sunteți de vină că sunteți așa de oarbe — cel puțin în mare parte: Băgați de seamă, că orbirea voastră are să vă ducă la pierzare!«

Apoi întorcând capul cătră cealaltă ferestruică — devremece despărțesc pe ascultătorii mei între sexuri, — ca'n sinagogă — voi strigă cătră părinți:

»Ați pierdut mințile, oamenilor? Gândiți-vă pentru Dumnezeu sfântul că v'a trecut vremea destrăbălărilor... — luați seama că tetele cari se află aicea, sunt ficele voastre!«

— Tot ce-ai spus, ce tare frumos, vorbi Lulu, dar dacă cu toții te vor înțelege după cum te-am înțeles eu, n'ai să convertești pe nimeni, moșule.

— Nu strică nimica, că tu nu m'ai înțeles, fetițo, ajunge, că maică-ta m'a priceput!...

— Pricep din ce-a ce-ai zis, dragă unchiule, răspuse contesa stăpânindu-și

supărarea, — numai atâta, că nu vrei să-mi faci hatărul.

— Hatărul tatălui, ce ia sama și îndreaptă purtarea copilului... hatărul prietinelui, ce vrea să-și mântue sufletul, — răspuse contele, vorbind încet la urechea nepoțelei.

— Dar ce mă crezi că s'păgână?

— O nu, de loc. Dar ești un fluture, iar fiica ta are nevoie de-un înger păzitor.

Lacrimile podidiră pe contesă.

Lulu ne-auzind nici un cuvânt din tainica lor convorbire, șopti serios:

— Moșule, când ai să ții cuvântarea din ferestruica caretei, eu am să mă sui pe capră, și de acolo am să strig cătră toți:

»Doamnelor și domnilor, a bătut două-sprezece, mi-i tare somn și nu pot face un pas, fără ca să nu mă împiedec de poalele rochiei... — De aceea vă zic noapte bună! Eu mă duc cu scumpul meu moș să mâncăm la cină câte-un ou fierț și zicând mătâniile, mă duc la culcare!«

Lulu făcând o mică plecaciune, se repezi ca un fulger spre etacul mamei să-și desbrace costumul de bal. Pe pragul uși își întoarse capul și zimbînd îngereste, întrebă:

— Nu-i așa, mămițo, că-mi dai voie să pun la cale cina pentru mine și pentru unchiu?

Contele își ținî privirea în ochii contesei, pe-ale cărei buze mijeă îngăduitorul: »da«.

Dar în aceeaș clipă își schimbă iarăș propunerea și reluă energic:

— Nu, în niciun chip, de fel, nu, nu se poate! — mi-am dat doar cuvântul prințului!

— Și ce-i cu asta? întrebă contele cu un rost înduioșat.

— Dar unchiule, vezi bine, c'are să se supere foc... și treaba ar putea ajunge până acolo, că va rupe relațiunile; iar la una ca asta în ruptul capului nu mă învoesc, ca Lulu, copila mea, să piardă cea mai bună parte din capitală!!

III.

Spre oarele trei ale dimineții luxosul echipaj reîntornă pe contesă și pe fiica-sa din palatul ambasadei.

Lulu, învăluită într'o jachetă costisitoare, se indesă în colțul caretei, tăcând molcom ca piticul. Întreagă se simțiă trudită, desgustată și istovită de-o amețitoare durere de cap.

— Ți-i rău, Lulu? — o întrebă maică-sa.

— Mi-i tare rău... oh, capul mă doare tare!

— Așa pățesc cei nedeprinși cu balurile. Măne, dupăce te vei fi odihnit bine, vei vedea, c'are să-ți vină în fire.

Lulu nu-i mai răspuse nimica, iar tot drumul îl depănară în tăcere. Contesa de loc nu-și bătea capul de durerea fiicei, că doar o credea de nimica toată, ci mai mult de vorbele contelui. Deși își dădă toată silința să se gândească la alte lucruri, totuși, par'că în ciudă, îi sunau la ureche aceleăș șoapte, rostite de conte.

Pe urma acelorăș gândiri și impresiuni, cari îi copleșiau mintea și-i treziau sufletul, se simți cuprinsă de-o adâncă părere de rău; — simțind acleăș remușcări de cuget, ce le lasă în suflet păcatul să-

vârșit, care te silește mai apoi a-ți recunoaște singur vina de ceva însemnat, — pe care mai înainte patima o ținea de-un fleac. Datorințele cătră societate, viitorul copilei, norocoasa parte pe care-o găsi în junele prinț: toate astea îngrijorinți, la cari până acum ținea ca la cele mai sfinte datorii, — deși trecu, numai de dragul lor, chiar peste marginile gusturilor și plăcurilor ei firești. așa deodată se nimiciră rînd pe rînd și dispărură ca *fata morgana* față de adevărul pe care contele, mai mult din șagă i-l'a spus verde în ochi:

»Totdeauna firea ta ușuratică, gonind veșnic după plăcerile lumii, o ascunzi cică sub prepusul datoriiilor cătră societate și grijilor de soarta copilei...«

— Oh, fie ce-a fi, dar așa-i într'adevăr! — vorbi în sine contesa cu amărăciune. — Lulu are nevoie de un înger păzitor, care să-i păzească nevinovăția sufletească!... nu's o păgână, dar un fluture... o mamă, care de dragul petrecerilor uită de datoriiile ei cele mai sfinte.

— Ce ți-i, copilul meu, întrebă contesa speriată.

— Nu știu, mamă... colea sub soldul drept mă injunghie ceva... par'că mi-ar trece un cuțit prin șale, — ... poate că mă strînge corsetul.

În sfârșit ajunseră acasă. Lulu pe loc se duse în odaia sa. Desfăcându-și toaleta de bal și desbrăcându-și mantoleta, mână afară pe camerieră. Trântindu-se pe un jâlț micuț, cu mâinile lăsate în voia lor, cu ochii pironiți în dușamea... ședeă în poziția asta vreme îndelungată fără nici o mișcare, fără nici o vedenie.

Își trudea mintea să-și dea seama despre cele petrecute astă-noapte... o năvăliau fel de fel de gânduri — toate înfurcitate, — fără nici un rost.

Stând astfel pierdută'n aiurări — strivită de trudă... i-se sui tot sângele în cap, — o durere ascuțită o frământă sub șalele drepte, — iar din trup în timp o tusă seacă ce izbucniă din fragedu-i piept, părea că-i curmă mădulelele ființei.

În urmă, după o lungă clipită de vreme, se sculă să plece la culcare. Un gând o opri pe loc. Ca un îndemn trimis din ceruri, ca o blîndă rază răsfrînsă din lumina dumnezească, îi răsări în minte cel din urmă sfat al părintelui lacint și povăța maicii Cataline: »să nu te culci niciodată mai înainte de ce nu-ți vei fi cercetat cugetul!«

Lulu se abătù cătră bogatul genuflexoriu gotic, pe care stăna o statuă a Inimii lui Isus, adusă cu sine din pensionat, întocmai ca și aceea depe altarul capelei din mănăstire. Înaintea căreia se rugă așa de fierbinte și așa de dese ori. Înaintea acestui amic credincios căzù în genuchi... c'o inimă așa de deschisă pentru toți... de care se îndrăgostise din copilărie; și răsămîndu-și capul în palmele mânilor, se lăsă pe gânduri.

După un scurt răstimp își ridică capul și întâlni ochii Mântuitorului. În ochii lui Isus ardea o dragoste nespuse de mare, iar în ochii lui Lulu mijeă tot farmecul nevinovăției sufletești. Se liniștise. Zicând fapta de căință și mulțumind, se rugă Celui Prea Înalt, c'a ferit-o de orice păcat.

Copleșită de osteneală, Lulu ațipise curând. Dar somnul ei eră foarte obositor

și neliniștit. Visă, că se mai află încă în sala balului dansând cu junele prinț. Orchestra cântă valsul lui Strauss, iar Lulu se desfătă vesel, alunecând ușor pe picioruțele delicate de-a lungul și de-a largul netedei săli.

Conturul sălii de-abea de-abea se mai prezăria, pierzându-se parcă în depărtări nemărginite.

Tinerii cavaleri cari o întâlneau în sborul dansului, îi șoptiau că-i răpitoare de frumoasă, — dar Lulu nu puneă preț pe spusele lor... doar i-se năzăria în oglindă un cap de mort, care-i vorbea cu glasul Părintelui Iacint:

«Ce ești, am fost; ce sunt, vei fi!» Junele prinț jucă de minune. Clinurile fracului roș fluturau în vânt, iar Lulu nu mai putea de răs. Căci într'adevăr îi părea ca un rac fiert. Înflăcăratul jucăuș se învărtia cu dansa tot mai iute... Lulu începă să amețească, și îl rugă s'o lese puțin în pace. Prințul în loc de a-i răspunde pufni într'un râset ironic și împotriva rugămintelor fecioarei, înfierbântându-se, dansă mai departe — tot mai iute, tot mai amețitor în tactul nebunaticii orchestre.

Înfricoșata Lulu începă a plânge, devremece vâjnoasele mâni prințești o stringeau ca în clește. Cu un glas jalnic strigă pe mama, care hohotind îi făcă semn să joace înainte. Desperata Lulu chieamă într'ajutor pe unchiu, dar, neaflându-se de față, nu-i răspuse nimica. Astfel biata Lulu dansă cu de-a sila mai departe, fiind mereu — mereu zbânțuită după muzica din ce în ce mai nebunatică.

Deodată îi se făcă negru pedinaintea ochilor, — pierdă pământul de sub picioare, — simți că pantofii albi de mătăasă lunecă într'o masă moale, cleioasă, — iar corpul-i cuprins de fiori.

Îngânările de alăute și flaute păreau schimbate în freamăt turbat de vijelii, ori în vuet asurzitor de valuri. Cuprinderea în brațele prințului deveni tot mai plină de durere... până când îi și izbucni din piept o tună amar de istovitoare.

I-se năzăria în tunecuri întinse pustiuri — prin cari zăria niște flăcări luminoase ce ieșiau din pieptul prințului, — și cari încercau s'o cuprindă în para lor de jur împrejur.

Vedeă cum ochii lui cari ardeau ca două focuri otrăvitoare, țintesc în față, spre a-i păta cu pojarul necurat curăția, pe cum și mielcul cu dăra sa pătează curăția frunzelor de crin.

Îngrozită Lulu se zmânci din brațe — să fugă, — dar înzădar. Mama-i poruncă din adins să danseze neconținut... iar sârmana copilă n'avea, la cine să mai strige după ajutor....

Atunci parcă zăria în depărtare o rariște de arbori, din acărur umbra se desfăcea un chip bărbătesc ce sămăna de minune cu chipul ce înfătoșă pe Hristos din Muntele Maslinilor.

— Isuse Hristoase — răcni Lulu din toate puterile ce-i mai rămăseră încă! — Isus Hristos auzindu-i glasul, se apropie încet — încet, tot mai aproape de dansa cu ochii duși spre zbuciumata copilă. Parcă strigătul ei desperat trezi pe Isus cufundat într'o adâncă îngândurare... Stătea în preajma ei ținându-și în mâni rănită sa inimă dumnezească... tot așa pe

cum îl mai zărise pe altarul din mănăstire — tot așa pe cum îl înfătoșează statua depe genuflexoriu.

Prințului nici prin gând nu-i trecia să-și părăsească prada... părea c'a înnebunit, învărtindu-se cu dansa așa de amețitor... zbierând câteodată așa de îngrozitor.

Hristos cu un gest impunător își ridică mâna în sus poruncind jucăușului, ieșit din miși, să se oprească pe loc și să dea drumul fecioarei. Dar prințul în niciun chip n'vrând a descleștă din brațe pe Lulu. Își ridică și el mâna, și trase o palmă lui Hristos.

— Iartă Doamne, eu sunt pricina acestei fărădelegi! — strigă Lulu, împreunându-și mâinile rugător. Isus făcă doi pași înapoi, stropind dușameaua cu sângele său, doar poate va opri pe prinț.

Zădarnic! Prințul îmbrătoșă pe Lulu încă mai puternic și dansă chiar pe locul stropit cu Prea sfântul sânge.

— Iartă Doamne! răcni Lulu smulgându-și perii din cap,

Isus mai încercă odată să scape pe copilă, aruncându-și Inima sângerată sub picioarele prințului.

Zădarnic! El nici de astă dată nu se opri, ci trăgând pe Lulu după sine, își ridică piciorul să strivească inima.

Un răcnet sfâșietor izbucni din pieptul lui Lulu — trezind-o.

Scoțindu-și capul din culcuș, privi cu niște ochi mari — mari, — rotindu-i în preajma odăii.

Ici pe scaun zăcea, în neorânduială, costumul de bal, colo pe genuflexoriu se află statua Mântuitorului... sub șoldul drept Lulu simțea iarăș aceeaș durere chinuitoare de mai înainte, de când prințul o strânse la piept cu braț de fier.

Prin perdelele trandafirii ale salonului soarele-și întindea razele purpurii, — umplându-l c'o undă lină de lumină.

La sfâșietorul răcnet a lui Lulu cameriera sări în picioare, alergând grabnic în salon, — după dansa se repezi și contesa, somnoroasă — de abia gătând de fugă și de spaimă.

Palidă, aproape fără vieață, zăcea Lulu privind spre bagdadie, cu ochi holbați de groază, — sfârămată de-o tună furioasă ce-i muncea pieptul într'una; — așa de furioasă, că îngheță și sângele în inimile celor cari o auziau.

Contesa văzându-și copila în halul acesta, vrednic de tot plânsul, scoase un țipet desperat și apucându-se cu mâinile de cap, căză în genunchi lângă patul ei... într'una vâetându-se amar de dureros.

— Mamă! — mamă! — șoptiă Lulu de-abia de-abia, cu un glas tânguitor ca de mormânt... — acolo, — acolo... la bal... — pe muntele Maslinilor... — prințul... a călcat în picioare... sângele... nu eu!... Eu n'am păcătuit!... Eu nu!... nu!... o Doamne!... Eu n'am păcătuit!... Ah, eu nu!... dar totuși... eu sunt... ah!... de vină!... De vină sunt... da... că omul acela... ah!... a călcat în picioare... ah, în picioare... sângele... da... sângele... lui Hristos!...

În aceeaș clipă tremurul unor cărcei năprasnici munciau gingașul corp al fecioarei.

— Lulu! — Lulu! — copilul meu! strigă contesa, Lulu! Lulu! — draguța mea,

liniștește-te pentru Dumnezeu. Aiurești... și-se năzare numai!...

— Nu... nu... nu!... răspuse Lulu cu o neobișnuit de convigătoare putere. — La bal am visat, în vis am fost trează! — Contesa leșinând de spaimă, trimise după doctor, care-i zise, că starea copilei e de desperat. După cât își putea da seama, zise, că are o culminantă aprindere de plămâni — cu atât mai amenințătoare, cu cât eră împreunată c'o strâșnică convulsione de nervi.

Medicul nu știă pricina boalei — ajunge că maică-sa știă, că Lulu s'a ales cu asemenea boală dela balul de astă noapte.

IV.

După trei zile salonul de primire din palatul contesei eră învăluit de jos până sus într'un giulgiu albiu de mătăasă. În mijlocul salonului se înalță catafalcul cu sicriul alb de axamit.

Pa catafac odihniă Lulu,

Câțiva crinișori albi ca ninsoarea împodobiau veșmântul ei de moarte, cu guler înalt ce-i acoperiă de jur împrejur feciorelnicii ei grumazi.

Delicatele-i mânușite țineau statua Inimii lui Isus, adusă din mănăstire.

Asta-i fū dorința cea de pe urmă.

Dela Bistrița.

Melancoliei.

— Lenau —

*A vieții clipe tănuită
Tu le petreci melancolie —
În străluciri de-mi rade steaua,
Ori de se stânge pe vecie.*

*Tu mă'nsofești în munți și codri
Pe unde șoimu-și are calea,
Și valea cea cu murmur dulce
În tremurat își cântă jalea.*

*Atunci ai miei îmi vin în minte
Și'n gene lacrima-mi învie...
De sânul tău îmi rasim fruntea
Tu tainică melancolie.*

Oct. L.

Reviste literare.

„Ramuri“, „Făt-Frumos“.

Încep cu „Ramurile“ din Craiova. Dacă e vre-o revistă la noi, care să-și fi știut păstră, statornic, simpatiile în toată vremea, dela primii numeri vechi până la cei mai proaspeți, dacă e vre-o revistă, care să-și fi păstrat credincios programul primelor zile, cu aceleași avânturi tinerești, cu aceeaș credință neclintită în izbândă idealelor mari culturale, la cari așa de mult țin inimile tinere grupate în jurul acestei reviste „bilunare“, — atunci de bună seamă, că sunt aceste „Ramuri“ din Craiova.

Dela început am fost obișnuit să țin foarte mult la această revistă. Nu pentru meritele prea mari literare, pe cari în aceeaș, dacă nu în mai mare măsură le au și alte reviste de ale noastre, nu pentru

nouele curente și orizonturi, pe cari această revistă nu le-a deschis și n-a avut pretenția să le deschidă, și nu mai ales pentru însușirile, prin cari alte reviste își crează ciardașile lor, cu făraba, după care se vinde zgomotos și ieftin fabricația proprie și se laudă stăruitor și tare marfa de casă, nu pentru acestea însușiri, pe care această revistă a știut prudent să și-le acopere, am fost obișnuit să țin la dânsa. A face literatură, de ori și ce specie, se pare a fi un lucru nu tocmai așa greu. Dar a pune între multele nizuințe ce le vei fi având și nizuința cea mai de lipsă la noi, de a isprăvi, pe lângă literatura ce-o vei fi producând-o, și o muncă reală, adevărată, în folosul neamului și al culturii naționale și de a stăru cu tot sufletul pentru încetățenirea în pături cât mai largi a ideilor mari, a trebuințelor arzătoare, de cari se preocupă o mare, cea mai bună parte a neamului, e o însușire care, cred, în vremurile prin care trecem prețuește mai mult decât preocupările de știință teoretică, decât rezerva olimpică, pe care bunăoară dl Mehedinți în Convorbirile dsale și-o aduce ca o scuză și ca o normă principială tinerilor, cari cereau și dela dsa o judecată și un gest mai hotărât în chestiile ce preocupă.

Revistele la noi trebuie să facă mai mult școală de suflete, decât știință.

E o conștiință ce trebuie desmormită și e o opinie publică, ce trebuie cucerită pentru ideile bune. Și această lipsă mai mult se simte în societatea noastră, care e în prefacere pe toate terenele. Mai multă dragoste și însuflețire în ceea ce se spune și mai puțin savantlic. Se poate să fie și multă greșală în această părere. Dar e fapt, că se simte de cei mai mulți, că numai o revistă cu astfel de însușiri poate cuceri și se poate impune mai cu efect.

Acesta e un motiv, cel mai de căpetenie, pentru care cei mai mulți din tineretul nostru care cetește, cetește cu multă dragoste această revistă a tinerilor craioveni, a acestor „vizionari, cu privirile ațintite către acelaș mare adevăr“ — cum o spune așa de convins unul dintre dânsii.

Sunt îndrumări, cari deși cad afară de sfera literaturii pure, totuș trebuie să le deie și o revistă literară. E vieța de toate zilele, cu nenumăratele nevoi și trebuințe, cu lipsurile culturale, prin cari trăiește și se desvoaltă o societate, — cari nu pot să cadă afară de preocupările unei reviste. Și aici se poate grăi cu minte și cu tragere de inimă, se poate spune curat și cinstit, „fără personalități și politică“ ce s'ar putea face „pentru starea culturală a orașului Craiovei“ — cum spun acești tineri — sau pentru starea culturală a altor orașe, a altor ținuturi, a altor părți de lume românească, unde vor fi apărând anumite reviste — și la urmă pentru starea culturală a românimii întregi.

Și dacă pe lângă literatura bună ce o face — și „Ramurile“ pe lângă scriitorii ce-i are aduce uneori nri literar-minte inescapabili, — dacă pe lângă această literatură o revistă, luptă stăruitor și în direcția atinsă mai sus, atunci e și mai mult vrednică de a se bucura de simpatii în pături cât mai largi.

„Ramurile“ au aceste simpatii — și pentru aceasta o revistă numai mândri se

poate. E de ajuns să pomenim și numai cazul maiorului Sturza, care a aflat de bine că aici în aceste „Ramuri“ să-și publice articolul, în care făcea o aspră dar dreaptă critică asupra anumitor stări din armata de dincolo, un articol cu urmările, pe cari le știm.

Aducând aceste laude acestei reviste, nu vrem să zicem; că n'ar avea și cusururi, cari produc o impresie nu din cele mai bune asupra celor obișnuiți a ținea la dânsa. Să-și aducă aminte acești prietini tineri de cazul dlui Em. Gârleanu. Și să ne spună dnii C. S. Făgețel și P. Partenie, pe cari îi știm înzestrați c-o limpede judecată de e cuviincios ceea ce s'a făcut cu acest scriitor de seamă, pentru care într'un număr se scriu cele mai măgulitoare cuvinte, pentru ca în alt număr să se încarce cu unul din cele mai grele calificative? Motivele nu le cercăm. Dar e o consecvență și o cuviință, de care e bine să nu se uite, nici chiar când tacem literatură.

II.

După mai multe încercări, cari nu au lipsit a se face și aici de dincoace, abia acum i-a fost dat bietului „Făt-Frumos“ să se renască.

„Se împlinesc cinci ani, acum — la 15 Martie, — când într'una din acele clipe, în care sufletul parecă și-se îmbracă în zale, și te pornește la luptă, câțiva prietini, am pus temelie revistei „Făt-Frumos“. Vreme de un an și jumătate, „Făt-Frumos“ a purtat cuvântul multor scriitori, peste tot cuprinsul părților locuite de Români. Și fiecare număr al revistei îl socotiam drept o izbândă, căci fiecare număr trecea prin atâtea și atâtea greutăți. Cu toții eram la începutul carierei noastre de scriitori, și numai acei, cari au încercat-o cunosc câte desamăgiri îi așteaptă. Dar am crezut în menirea noastră și nu ne-am desmințit. Pe cât ne-au ajutat puterile am dovedit-o. Aceeaș credință o avem și astăzi, acelaș zel îl urmărim, chiar dacă împrejurările vieții ne-au arătat, că drumul până acolo e altul. Ele ne-au mai învățat, că: „Puterea nu e aiurea, ci în noi.“

„Pe drumul vieții mulți călătoresc. La ușa ta se opresc și buni și răi: Împarte frățeste azima cu cel ce îți face cinstea să ospeteze cu tine, lasă-l să treacă mai departe și hainul ce-ți aruncă, fără pricină, noroiul vorbelor sale. Ori cât de mare ar fi cel ce păcătuiește astfel, adevărul e unul: pedeapsa ș-o poartă în el.“

„Și mai vedem încă ceva“.

Dacă puterea nu e aiurea decât în noi, atunci ca să o preschimbăm cu adevărat în fapt, nu ne lipsește decât unirea tuturor celor ce-o purtăm în suflet.

Cu această mare dorință, care ne e și o lozincă de acum înainte în vieță, pornim la drum:

Înlăturând tot ce ne e potrivnic, scriitori români de pretutindeni să ne unim „Și în cuget și în simțiri“. —

Aceste sunt cele „câteva cuvinte“ cu cari „Făt Frumos“ își reîncepe apariția cu 1 Martie v. 1909. N'am putut să mă rețin, să nu le reproduc aproape în întregime. Se spun într'o formă cam neobișnuită la noi și într'o vreme când nu puține păcate

sălășluiesc în redacțiile celor mai multe din revistele noastre.

E o convingere și e o individualitate hotărâtă ce se desprinde de aici. Deși nu se numește nume, totuși găcim că Dl Em. Gârleanu e cel ce pune acest program revistei.

De „Făt Frumos“ și de numele dlui Em. Gârleanu, întemeietorul de pe vremuri și reînviatorul de acum al acestei reviste, ni-se leagă cele mai bune amintiri: Cetiam cu aceeaș dragoste acest „Făt Frumos“ bărlădean, cu care cetiam „Sămănătorul“ dlui Iorgă. Era o căldură o dragoste ce cadă bine în lea se spunea, o iertare prietinoasă, o încunjurare prudentă a jignirilor ce dor, a judecăților pripite ce supără, a apretierilor aspre ce îndușmănesc oamenii.

Îți făcea bine aerul de prietinie bună, de sinceritate iertătoare și de înaltă seninătate sufletească, ce se desprindea de pe paginile acestei reviste. Fără să se arunce mânuși de ceartă și de bărfeli celor ce le căutau, și cu toate acestea fără să se îngăduie nimic din principiile și convingerile ce le avea, aceasta revistă și-a știut câștiga cele mai călduroase simpatii — chiar și aici la noi — de cari se poate numai împărtași o revistă lit.

Ținând seamă de ceea ce a fost aceasta revistă, de scriitorii ce-i aduce în nr. 1, vechi ucenici ai săi, — și mai ales de personalitatea ce tot mai mult se impune a dlui Gârleanu, cu strălucite calități de nuvelist și de redactor, putem să spunem, că această revistă are mai mare îndreptățire de a fi — pe lângă toată îndoiala, pe care o are, paremise, prepuehnica „Țara noastră“ — decât cele mai multe din revistele noastre ce și trăiesc traiul de ciuperci parazitare.

Garanța, ce se așteaptă dela ori și ce revistă, e de două feluri. E o garanță etică, cea mai de căpetenie, care vine din individualitatea morală a celui ce cârmuiește revista, din sufletul său de om cinstit, consecvent cu sine și cu credințele ce le are, ca om ce are o măsură de prudentă în ceea ce spune, de statornicie neșovăitoare în ceea ce crede.

Aceasta e garanța ce așterne fondul, ce clădește temelia, pe care trebuie să steie ori și ce revistă. E garanța ce alcătuiește caracterul unei reviste.

Cealaltă e garanța de scriitor, de estetic, de literat, pe care ne-o dă redactorul de reviste, în virtutea căreia deoparte produce însuși lucrări de artă ce rămân, de altă parte știe grupă în jurul său condeie cari prețuiesc.

Și dacă aceste garanțe, pe ceea a omului și pe ceea a scriitorului, le aflăm pe amândouă, într'o măsură îmbucurătoare în cel ce reînvie aceasta revistă, cred, că avem tot dreptul să ne bucurăm de această reînvier și să-i dorim din suflet alte zile, cu vieța mai bună și mai îndelungată, ca cele ale primei viețuri.

Petru Suciu.

Strofe de amurg.

*Din sări cliptoare, coboară amurgul
Cu vâlu 'n cernire de jale
Și acopere crinii, cari tainici se roagă
Din freământul lin de petale.*

*Și acopere valea și codrul bolnavul
Ce-și freământă trista durere,
Și râul șagalnic ce undele-și mână
Și-și plânge amaru 'n tăcere.*

*Și aleanu însărdrii cu vise de aur
Coboară din sfere senine
Cu simbetul dulce și șoptele-i tainici
Durerile lumii se aline.*

*E atâta simbiră de orajă și farmec
În clipele aceste a 'nserării,
Când umbrele negre a nopților blânde
Intunecă porțile sării.*

Harfistul.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero
de
Felix Nabor.

(Continuare).

62

„Astea au trecut,” zise Plautus. „Ști, că eu sum un aderent al învățătorei celei nouă!”

„Să tot fi!” zise Vindex serios. „Înainte de toate ești un Roman, așa de credincios și nobil, ca puțini alții în Roma. Dar despre aceasta vom mai vorbi mai târziu. Haide să părăsim odată acest loc înfiorător.”

„Vin, Vindex,” zise Plautus, „dar uite, am aci o ființă, carea-mi este scumpă. E și ea liberă, Lydia mea?”

„Cum mai și poți întreba! Toți sunteți liberi! Voi n-ați făcut nimic, decât, că onorați o Dumnezeire nouă. Onorați-o cât vreți, nu vă împiedecă nimeni, ca s-o faceți! Numai cât n-o faceți într'un chip prea zgomotos, ca să nu conturbați cetele fanatice ale preoților, cari aduc zeilor fum de tămâie, iar în ascuns îi desprețuesc. Cu adevărat, dacă ar fi să se închidă toți, cari nu cred în zei: jumătate orașul ar trebui pus în lanțuri! Și decând înțeleptul Titus Claudius Sabinus s'a declarat publice de aderent al învățătorei voastre, dispoziția în contra creștinilor s-a schimbat cu totul. Pe capul Medusei: asta a fost o bună lovitură pentru preoțime!”

Plautus conduse de braț pe Lydia, carea era tare eșofată din cauza petrecerii îndelungate în carcer. Vindex rămase surprins la vederea acestei frumuseți și zise surizând lui Plautus: „Acum știu, ce te-a alungat de lângă Rin și te-a atras cu atâta putere către Roma. Și cu toate că te lapezi de zeii cei vechi: pe zeul Amor trebuie să-l recunoști! Săgeților sale de aur a succumbat chiar și inima ta cea pancerată. Ești de lăndat, scumpule, că ai aflat o inimă, care seamănă cu a ta în credință și în tărie. Dar acum haideți să plecăm afară din întunecimea aceasta.”

Pe când pășiau spre ieșire, ochii lui Vindex dederă de semnele cele albe, cari erau gravate jur împrejur în piatra cea întunecată. El luă o tortă, o ținu lângă perete și ceti cu mirare:

„Isuse, Mântuitorul meu: pentru tine trăiesc, pentru tine mor. Amin” — iar mai la vale: „Dați împăratului ce e al împăratului, și lui Dumnezeu, ce e alui Dumnezeu!”

Vindex clătină din cap. „Asta nu e filozofie rea,” zise el. „Dar spune, cine a pus sentințele acestea pe perete?”

„Noi, creștinii,” răspunse Plautus. „De oarece nu avem lumină, am pus deasupra capetelor noastre, învățăturile Dumnezeului nostru. Uite! ele au luminat întunecul nostru și ne-au făcut voioși și veseli.”

Vindex deveni gânditor și acum ceti cu atențiune cuvânt de cuvânt. Pe un perete stătea:

„Fericiți sunt cei persecutați pentru dreptate: a acelora este împărăția cerului!”

Și îndată după aceea, mai la vale:

„Pudentiana, fiica senatorului Pudens, de 16 ani, a fost închisă aci la porunca împăratului, pentru că a crezut în Hristos. Dimpună cu Sabina, Chloris, Aquila, Flavia și Flora, prietinitile ei, a suferit moartea de martir.”

Scrisoarea era încă proaspătă de tot și părea, că numai cu câteva oare înainte a fost zgăriată în piatră.

„Cum,” întrebă Vindex, „așa dar nobilul senator Pudens încă este un creștin?” Plautus afirmă în tăcere.

„Ciudat,” zise încet beliducele, că chiar Romanii cei mai buni, mai credincioși, sunt aderenți ai învățătorei celei nouă! Ce-i împinge oare în brațele noului Dumnezeu? Ce este?...”

Plautus încă auzi cuvintele acestea și să plecă la urechia prietinitului: „Adevărul!” zise el încet.

„Mai sunt încă mulți încarcerăți?” întrebă Vindex pe temnicer.

„Mai mult de o sută de inși, stăpâne!”

„Dă-le drumul la toți,” zise Vindex.

„Astăzi nu e permis, ca în Roma să se audă suspine, să se vadă lacrimi, nu e permis se fie lipsă și plângerii! Deschide ușile! Desfă lanțurile! Anunță tuturor libertatea și vieța! Spune-le: Dreptatea și-a ținut intrarea între zidurile Romei! Dreptatea și — adevărul!” adause el încet.

Și însoțit de strigătele vesele ale prizonerilor liberați, el ieși afară în noaptea senină, și aerele duceau numele său peste cele șapte coline ale orașului, iar creștinii îi binecuvântau numele și alergau plini de bucurie în colibele lor și la iubiții lor, cu inimile pline de speranță, că acum a sosit un timp mai bun pentru creștinismul tiner.

Vindex însă strănse la piept pe prietinitul său și în ochii îi luceau lacrimile. „Scumpule,” zise el moale, „am ținut, că liberarea patriei de sub tiran este cea mai frumoasă faptă. Dar îți spun, este ceva și mai sublim! Bucuria nespasă, ce mă umple, pentru că am putut liberă pe acești osândiți pe nedreptul, este de o mie de ori mai curată și mai sublimă decât bucuria pentru învingerea, ce am reputat-o. Sum fericit!”

Acum ei își strănseră mâinile în tăcere și plecară prin orașul chiuitor.

Capitlul LI.**Sfârșitul tiranului.**

Pe când Vindex cu armata sa cuprindea orașul Cezarilor, Nero și Phaon grăbiau către o moșioară, pe carea o avea acest din urmă, patru miluri departe de Roma, între calea

salarică și nomentanică. Acolo voia deocamdată să se ascundă imperatorul usurpat, pentru că după aceea să ajungă cât se poate mai iute la portul cel mai apropiat și să se refugieze în Gallia ori Grecia.

Cu multă trudă trecură ei prin stratele înguste și dosite ale orașului. Nero și-a astupat fața, această precauțiune însă era superfluă. Cine ar fi crezut, că călărețul cu mantaua cea ruptă; carele ședea descult pe cal, era Cezarul!

Când ajunseră la un punct, unde se încrucișau mai multe strade, pătrunse la ei zgomotul sălbatic al mulțimii agitate și Nero auzi tremurând înjurăturile și amenințările, ce erau îndreptate contra lui, auzi căderea nădușită a statuelor împărătești, pe cari le zdrobiă poporul.

„Unde este el, vampirul?” se auzia mulțimea strigând. „L-au prins?”

„Ba nu! Lașul s'a ascuns! Însă Galba îl va găsi, pe tigru!”

„Și-i va scoate dinții! El ar trebui restiguit!”

„Ba nu! Va suferi pedeapsa trădătorilor de patrie!”

„Care-i pedeapsa aceea?”

„Cum, nu știți?” strigă o voce puternică. „Eră Aelius, faurul, carele, după ce văzută, că Cezarul a picat, s'a încărcat cu aur și argint, a părăsit palatul de aur, și după ce a ascuns prada la loc sigur, s'a mestecat printre mulțime, pentru că cu vocea sa puternică să pășească ca acuzator în contra împăratului.

„Nu știți?” strigă el cu voce tunătoare. „Și voi vreți să fiți Romani?”

„Ah, ce,” strigă unul din mulțime, „atâtea legi avem în Roma, încât nu le putem ține în minte pe toate. Afară de aceea am auzit dela un profesor grec, că acel stat este mai bun, carele are legi mai puține. Și asta îmi place: Legi puține, mâncare multă!”

Un răs zgomotos urmă acestei glume. Aelius însă dete din umeri și zise desprețuitor: „Asta a putut-o zice numai un grec! Așa un flecar filozofic, carele dimineața vorbește două ceasuri despre virtute, abstenență, cumpăt, iar la amiază își încarcă stomacul, încât trebuie cu opt sclavi să-l ducă acasă. Nero încă a fost un astfel de filozof; însă unul rău! Mai bine ar fi fost pentru el, să se fi interesat de legile și de binele patriei, în loc de a face versuri. Acum e gata cu filozofia lui! Nu știu, ce i-ar putea ajuta aceea, dacă el va fi pus pe for, desbrăcat în pielea goală și biciuit până la moarte. Pentru că aceasta va fi pedeapsa lui!”

„Foarte bine i-se întâmplă, ucigașul cănele sângeros! Moarte tiranului!”

Nero se inspăimântă, când auzi sentința grozavă, carea avea să se execute asupra lui, din porunca senatului.

El se prinse de Phaon și șopti: „Să grăbim, să mergem de pe aci, căci de nu, mă recunosc și mă prind!”

Phaon îndreptă caii într'o stradă întunecoasă, din carea în sfârșit au ajuns în calea salarică; numai aci Cezarul răsufia ușurat și domoli fuga calului său.

Drumul deveni acum tot mai pustiu și mai tăcut; numai potcoavele cailor se mai auziau prin noapte.

Deodată se ridică înaintea lor o umbră puternică, încât caii se speriară și săriră în laturi. Împăratul privi tremurând la statura uriașă, al cărei cap părea, că ajunge până la

norii. Ea purtă o cruce colosală, ale cărei brațe păreau, că voiau să cuprindă lumea întreagă, și al cărei vârf atingeă bolta cerească. Și acest purtător al crucii vorbi acum: „Cunoști-mă? Eu sum Ahasver, călătorul etern! Ođinioară te-am avertizat, tu însă nu m-ai ascultat! Ai luptat în contra crucii: acum zaci zdrobit. Acest semn va fi vecinic victorios și va stăpâni lumea. Nero: ești la sfârșitul zilelor tale...”

Și ca pe aripi de orcan alergă uriașul pe aci înainte, trecu peste munți și mări, iar crucea creștea și creștea înaintea ochilor lui Nero și umplu întreg rotogolul pământului...

Atunci Nero scoase un țipet și căzu horcăind de pe cal; Phaon încercă să ridice corpul slăbit al stăpânului său. Aduse apă dintr-o hăltoacă și stropi cu ea fruntea palidă a împăratului.

(Va urmă).

Primăvară.

*Pe buza ta un simbet cald,
Și un mănunchi de flori în mână
În haina-ți verde de smarald,
Reîntorci mult așteptată zind.*

*Un vesel cor de lăutari,
Din violine instrunite,
Dintre măiestri cei mai rari,
Îți cântă hore și 'noartite.*

*Bătând încet pe la ferești,
La mici colibe ca 'n palate,
Din grele lanțuri ferecate,
Tu iar la viață le trezești.*

Genea din Grăd.

Sfântul Francisc de Assisis și pasările.

Sfântul Francisc, care eră simplu și bun ca un porumbel, își află plăcerea să îndemne toate creaturile a iubi pe Dumnezeu. Predica pasărilor, cari îl ascultau, se lăsau să le prindă, și nu sburau decât cu învoirea lui. În Portioncul, aproape de camera sa, auzind cum cânta un greier; el îi întinde mâna și îi zice:

— Vino încoace, frate greierule! Greierul îndată i-se cațără pe mână, iar sfântul Francisc îi spune: cântă frate greierule și laudă pe creatorul!

Dânsul se sfiă să stângă lampa și luminările, nu cumva să necinstească lumina atingându-o. Peste pietrii trecea cu grijă, gândindu-se la spiritul ce le stăpânește; el abăteă din cale viermuleții, de teamă să nu-i strivească mulțimea trecătorilor; când eră ger mare albinelor le puneă miere și vin.

Încântat privia soarele, luna și stelele îndemnându-le totdeauna să laude pe Dumnezeu.

Într-o zi trecând prin mlaștinile veneției, întimpină un cârd de pasărele, cari cântau în crâng. Auzi, zise tovarășului său — cum laudă surorile noastre pe creatorul.

Haida aproape de ele, să recităm împreună ceasurile!

Dar, fiindcă nu-și auziau glasul de cântecul pasărelelor, sfântul Francisc le zise cu blândeță:

Dragi pasărele, cântați mai incetinel, până ce vom isprăvi cu slujba noastră.

Păsărelele îl ascultă; terminând cu laudele, li-a permis să cânte după plac.

De altă dată întâlnind în cale un stol de pasări, le salută cu drag și le zice:

Dragi pasărele, bine faceți că lăudați pe creatorul vostru; pentru că el v'a îmbrăcat cu pene, v'a înzestrat cu aripi de sburat; pentru voi a făcut aerul cel curat, și v'a povățuește vicață fără să aveți vre-o grijă!

Păsărelele toate își întind gâtul spre dânsul și-l ascultă în liniște. Nici una n'a sburat înainte de ce și-a sfârșit vorba.

(Din nos amie les bêtes).

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos.

de M. V. Solovieff.

(Continuare).

Piatra bisericii, replică unii, este Hristos — adevăr, pe care niciodată nu l'a contestat nici un creștin. Însă, chiar și dacă ar fi sincer, abia poate fi raționabil zelul acelora, cari pentru a lua în apărare pe Hristos față de o injurie închipuită, perzistă cu încăpăținare în a nu recunoaște voința sa reală și a nega ordinea stabilită de el cu atâta evidentă, căci el a declarat nu numai că piatra bisericii sale este Simon, unul dintre apostoli, ci, pentru a ne impune cu mai multă tărie acest adevăr nou, pentru a-l face mai expresiv și mai evident, din această chemare — de a fi piatra fundamentală a bisericii — îi formează lui Simon un nume propriu și permanent. Iată deci două adevăruri pe o formă incontestabile: Hristos este piatra bisericii și Simon bar-Iona este piatra bisericii. Dacă este aici contradicere, atunci nu numai aici este. Căci doar vedem, că Simon-Petru, care *singur* a primit dela Hristos acest atribut excepțional declară în o epistolă a sa, că *toți* credincioșii sunt pietrii vii ale edificiului divino-uman (I. Petru, c. II. v. 4, 5). Singura piatră a bisericii este Isus; dar, dacă noi credem în Isus, piatra per excellentiam a bisericii sale este corifeul apostolilor; și dacă voim a crede și acestuia, piatra bisericii este fiecare credincios adevărat.

Față de contradicerea aparentă dintre aceste trei adevăruri n'avem decât să opunem acordul lor real și logic. Isus Hristos, singura piatră a Împărăției lui Dumnezeu în ordinea pur religioasă sau *mistică*, a pus pe principiile apostolilor, și puterea-i permanentă, să servească de piatră fundamentală a bisericii în *ordinea socială*, pentru comunitatea creștinilor, și fiecare membru al acestei comunități, dacă este unit cu Hristos și dacă petrece în ordul de El stabilit, devine element *individual* constitutiv, piatră vie a acestei bisericii — care are pe Isus Hristos de fundament mistic și (actualmente) invizibil, iar puterea monarhică a lui Petru de fundament social și vizibil. Vedem dară, că deosebirea esențială dintre acești trei termini servește chiar spre a reoglindi și mai clar unirea lor intimă în existența reală a bisericii, ce nu s'ar putea separa nici de Hristos, nici de Petru, nici de mulțimea credincioșilor. Spre a vedeă în ideea raportului triplu o contradicție oarecare, e lipsă mai întâi să

se arete pentru fiecare dintre cei trei termini ceva senz absolut și exclusiv, care nu le este de tot propriu.

În sfârșit să nu uităm, că terminul „piatra (adecă fundamentul) bisericii” este un termin de relațiune, și că Hristos nu poate fi piatra bisericii, decât numai în unirea sa determinată cu omenimea ce constituie biserica; și dupăce aceasta unire, în ordinea socială, se efeptuește în primul loc prin un raport central, ce Hristos însuș l'a legat de sfântul Petru, este evident, că aceste două pietri — Mesia și principalul său apostol — departe de a se exclude reciproc, nu alcătuiesc altceva, decât doi termini indivizibili a unui singur raport. Iar ceea ce privește piatra sau pietriile de ordinea a treia, — mulțimea credincioșilor, — prin aceea că se spune, că fiecare credincios poate deveni piatră vie a bisericii, nu se zice nici decât aceea, că fiecare poate deveni aceea prin sine însuș, ori separându-se de Hristos și de puterea fundamentală, stabilită de el.

Temelia bisericii, ca să vorbim în mod de tot general, este unirea dumnezeirii cu omenirea. Această temelie (piatră) o aflăm în Isus Hristos, întrucât el a unit în sine în mod hypostatic dumnezeirea cu natura-i omenească nepătată; aceasta temelie o mai aflăm și în fiecare creștin adevărat, întrucât acela prin sacrameinte, credință și fapte bune se împreună cu Hristos. Dar nu vedem oare, că aceste două moduri de unire a dumnezeirii cu omenirea (unirea hypostatică din persoana lui Hristos și unirea individuală a credinciosului cu Hristos) nu-s încă destule pentru a constitui unitatea specifică a bisericii în sensul strict al cuvântului — a bisericii, ca a unei ființe sociale și istorice? Intruparea Cuvântului este un fapt mistic, și nu numai un principiu social; viața religioasă individuală nu mai împrumută mai mult bază suficientă *societății* creștine: cineva poate trăi viață sfântă rămânând singur în singurătate. Și dacă totuș se mai află în biserică, afară de viața mistică și afară de viața individuală și o viață socială, — această viață socială trebuie să aibă o formă determinată, bazată pe principiul unității, care îi este propriu. Și când zicem noi, că acest principiu specific al unității *socială* a bisericii nu este imediat nici Isus Hristos, nici mulțimea credincioșilor, ci puterea monarhică a lui Petru, prin mijlocirea căruia a voit Isus Hristos a se împreună cu omenimea ca cu o *ființă socială și politică* — credința noastră se confirmă prin faptul remarcabil, că atributul de a fi piatra bisericii numai pentru principele apostolilor a rezervat valoarea de nume propriu și permanent, el singur este așadar piatra bisericii în sensul special și strict al acestui termin, baza unificativă a societății creștine istorice.

În întreagă istoria sacră (a ambelor Testamente) numai de trei ori obvine cazul, că Domnul însuș a schimbat numele vre-unui om. Când Avram cu o credință nemărginită s'a dedicat Dumnezeului celui viu, Dumnezeu, schimbându-i numele, l'a proclamat de părinte al tuturor credincioșilor „părinte al mulțimii.” Când Iacob, în o luptă misterioasă a opus Dumnezeului celui viu toată energia sufletului omenesc, Dumnezeu i-a dat un nume nou, care l'a semnat, ca pe părinte imediat al acestui popor singular și unic, care a luptat și se luptă încă cu Dumnezeuul său. Când Simon bar-Iona, ca pogorător din Avram

și Iacob, împreună în sine inițiativa energică a spiritului omenesc cu asistință infalibilă a Tatălui ceresc pentru a mărturisi adevărul dumnezeesc-omenesc, Dumnezeu-Omul îi schimbă numele și îl pune în fruntea noilor credincioși și a noului Israil. Avram, tipul teocrației primitive, reprezintă omenimea, care se dedică și se predă cu totul lui Dumnezeu; Iacob, tipul teocrației naționale jidovești, reprezintă omenimea, care începe a se opune lui Dumnezeu; și în sfârșit, Simon Petru, tipul teocrației universale și definitive, reprezintă omenimea, care dă răspuns Dumnezeului său, care îl mărturisește liber și se alătură Lui prin o legătură reciprocă și indisolubilă. Credința nemărginită în Dumnezeu, care l-a făcut pe Avram părinte al tuturor credincioșilor, este unită în Petru cu afirmarea activă a tăriei omenesti semnate de Iacob-Israil; principiile apostolilor a reflectat în oglinda pământescă a spiritului său aceasta armonie dintre dumnezeire și omenire, din care el a văzut, în învățătorul său perfecțiunea absolută, și prin aceasta a devenit întâi-născutul și moșteanul per excellentiam a lui Dumnezeu-Omul, părinte spiritual al noii generații creștine, piatra fundamentală a acestei biserici universale, care este complinirea perfecțiunii religiunii avramitice, și a teocrației lui Israil.

(Va urmă).

Doi vecini.

Povestire originală a „Unirii” de I. Agârbicean.
(Continuare și fine).

Dar la șase săptămâni era popă în loc. Și încă ce popă. Tiner, iute cum-i părjolul, și aspru — ca un căpitan. Și îndemna pe oameni, și-i mai ducea și pe nevrute la muncă.

Avea niște ochi, doamne ce ochi. Când se uita la om îl și cunoștea ce plătește. Din trei vorbe îi făcea judecata. Și astfel cu primăvara biserica lumina în mijlocul satului, ca o mănăstire de înaltă. Și avea două turnuri coperite cu argint par'că — zicea bătrâna lui Teleguț — așa lumina. Dar popa făcuse însemnări multe într-o carte. Spuneau curatorii, că tot poporul din sat l-a împărțit în două tabere. Într-o tabără, adică într-o parte a cărții erau însemnați bogații, cari au rămas în restanță cu lucrul. În tabăra a doua erau scriși aceia, cari au făcut mai mult decât li-s'a căzut. Dar nu știau ce va face popa cu cartea aceea. Unii ziceau, că o pune să steie pentru toate timpurile, să se vadă cine și cum a fost de cu atragere către casa lui Dumnezeu. Alții spuneau, că i-ar da la pără pe cei detorși, iar la sărăcime i-ar plăti zilele, cari le-a muncit pe deasupra.

În primăvara aceea căzuse Sân Georgiul la două săptămâni după Paști. Și încă dela înviere preotul cel nou vesti sătenilor, că pe Sân Georgiu va veni Sfinția Sa vlădica să le sfințească biserica. I-a învățat cum se cade să-l primească și cum să-l cinstească.

În sat se făcu întâi mare învălmășală, apoi fierbere, și în urmă au ridicat în liniște o poartă verde din frunziș la capetul satului și una înaintea bisericii.

La Sân Georgiu era nu numai satul tot în tâlpi, ci curșera aci și satele vecine.

Și au trecut în bătai de inimi, în priviri de să le rămână ochii pe arhiereu, pe barba lui, pe crucea lui, pe veșminte, pe

trăsură, în priviri lacome și uimite, toate vorbirile, toată părăda de afară. Poporul a început să se strecoare în biserică.

Dar era poruncă să meargă chiar în frunte oamenii din sat, și numai după aceea străinii de pe sate.

Și Teleguț cu baba lui se tot uita din când în când îndărăpt să vadă de mai încăp? Numai acum putea el să-și deie bine seama cât înghite biserica aceasta, câtă lume de oameni.

S'a început slujba sfântă, și poporul stă ca o ceată de sfinți, pe cari nu i-a pedepsit Dumnezeu cu moartea, ci i-a înlemnit așa, vii.

Arhiereul își aduse câțiva cântăreți dela vlădicie, aduse preoți străini și s'a început o slujbă cu pompă mare, de și-au pierdut bieții oameni capetele.

Și erau toți sătenii adunați. Ion Roșu cu tot nemșugul s'a popotat mai în frunte. Și avea niște veșminte, și aveau femeia și fetele lui niște podoabe de să te tot minunezi.

Dar iată, că după evanghelie se făcu liniște. Preotul satului vorbi ceva cu arhiereul, și vlădica începă să vorbească popoului. Să fi văzut cum s'an înălțat deodată toate capetele din biserică. Și numai frunți și ochi se vedeau.

Le-a vorbit așa să le încălzească sufletele, și să nu-l uite toată vieța lor.

— „Vă binecuvânt pe toți, — zise el în urmă — dar totuș vreau să cunosc anume, vreau să strâng mâna celor, cari au trudit mai mult ca să aveți o așa biserică frumoasă.”

Urmă un restimp în care multe inimi n-au bătut. Unele de teamă, altele de bucurie. Apoi capetele începură să se miște într-o parte și alta.

Dar atunci profetul își ieși cartea cu însemnările lui și zise: „Pe care cum l-oi ceti pe nume să viună frumos înaintea se sărute mâna Prea Sfinției Sale.”

Ceti în rândul întâi pe cetitorii bisericii, cari au supravegheat lucrarea. Și veniau bătrânii cu lacrimi în ochi, cu buzele tremurătoare, și inima lor nu mai putea de bucurie. Și pentru fiecare bunul arhiereu avea o vorbă bună și o mângâiere.

După cetitori șirul bogătanilor din sat se mișcă. Au să vină ei la rând, găudeau. Ion Roșu stă, ca pe spini. Se învinețise ca și când tot trupul i-ar fi plin de venin.

Dar după cetitori preotul ceti două nume: „Gavril Teleguț și cu soția sa Susana.” Acestia priviră năucii la oameni. Oare li-s'a părut ori pe ei li chiamă?

— „Gavril Teleguț și cu soția sa Susana” zise preotul a două oară.

Gavril se miră odată și făcu încet din buze mirându-se — „hm! Doamne Dumnezeule” și porni deodată cu baba lui. Când ajunseră înaintea arhiereului, preotul adăugă: „Cei mai cu tragere! Amândoi au lucrat șasezeci și două de zile cu palma.”

— Bine, fiilor. Asta-i tare frumos. Dumnezeu are să vă răsplătească. Voi v-ați făcut comoară în cer. Aveți copii acasă, ori sunteți singuri.

Baba, mai iute de gură, începă, — pe când Gavril se tot împiedecă.

— „Dapăi ba nu mai avem. Că am avut doi și i-am căsătorit.

— „Bine fiilor, Dumnezeu să vă binecuvinte.”

Și bătrânii, abia văzând pe unde să pășească, se strecurară între popor. — Ur-

mară apoi alte nume. Tot de săraci mai multe. Dar de aci încolo trecură repede.

Ion Roșu tot așteptă să-i vină rândul și al lui. Dar s'au isprăvit cei dintr'o „tabără” și numele lui n-a răsunat în biserică.

Și popa zise: „Cei, cari sunt în restanțe cu zilele de lucru, aceia vor plăti în bani să ne cumpărăm clopote.” Apoi mai zise câteva cuvinte arhiereul și se apucară iarăș de liturgie. Dar până vorbea încă vlădica Ion Roșu, cu ochii stinși, cu obraji subți, se strecură grăbit printre oameni, și ieși din biserică.

După slujbă, după plecarea Vlădiciei Gavril Teleguț tot vrea să-i spună ceva femeiei și iar se răsgândia și tăcea. Voia să-i spună: „Iată muiere așa va fi odată la judecată, cum ai văzut, că a fost azi în biserică.” Dar îi păreau prea cutezate vorbele acestea și de aceea le tot înghiiță, deși i-se urcau mereu ca un nod din gât. Muierii îi zise numai atâta.

— Bun popă. Brava popă! Așa-i bine să deie dreptatea pe față. Așa-i bine, să nu-i pese. Că la popă dacă îi pasă de un om se aruncă în ghiarale necuratului.

Noutăți.

Dorim sărbători fericite tuturor abonaților, sprijiniților și cetitorilor noștri.

Săptămâna ss. Patimi a fost prăznuită și de data asta cu înălțătoare pompă și evlavie. Duminică la mănecă I. P. S. Sa a sfințit stălpări, Luni și Marți, pâr. Roșian a ținut exerciții la clerici, vorbind foarte frumos, Joi s'a sfințit sf. Mir și Mitropolitul a spălat picioarele la 12 clerici, cari la prânz au fost oaspeții I. P. S. Sale. Sara sau cetit Evengelile ss. Patimi, prima a cetit'o Excel. Sa iar Vineri sara s'a făcut prohodul Dlui și încunjurarea, pontificând Mitropolitul. Anul acesta a ridicat foarte mult pietatea Vinerii mari Reuniunea femeilor, noastre, care a împodobit într'un chip deosebit de frumos sf. Mormânt.

Din Arhidieceză. Mercuri în sărbătoarea Bunel-Vestiri, Excelența Sa Mitropolitul Victor a conferit lectoratul clericilor din curs III: Ioan Bărbat, Octavian Bugner, Nicolau Costea, Quintilinus Costea, Nicolau Crăciun, Ioan Dragomir, Ioan Gligor, Petru Gruia, Vasile Mărginean, Gavrilă Metea, Octavian Mihăilău, George Oancea, Cornel Otăl, Vincentiu Pandrea, Aurel Petean, Simion Popa, Ioan Popu, Iustin Poruțiu, George Rus și Ioan Velicea și clericilor bienaliști: Solomon Barb, Alexandru Nosa, Emil Poruț și George Vamoș, iar lui Ioan Barna i-a conferit și diaconatul.

Din dieceza Orăzii. În zilele trecute Ilustritatea Sa, Episcopul Dr. Demetriu Radu pe venerabilulu septagenar. *Mihailu Dițiu*, paroh al Olăsigului Orăzii la numit de Arhidiacon onorar, iar pe tinerul preot, *Georgiu Darabanth*, ispravnicul curții episcopesti l-a distins cu brău roșu numindu-l de vice-arhidiacon onorar. În ziua de Sf. Paști Episcopul va ordina în preot pe *Georgiu Pleane*, teolog absolut și profesor gimnazial la Năsăud.

Fondurile Arhidiecezane. Se cuitază cu mulțumită următoarele donațiuni:

p. *Masa studenților*: Ioan Isaic, feneș și copiii rep. protopop Blăjan: câte 10 cor. Întru amintirea repausatei protopopese vă-

duve Blăjan, — Maria Cornea, cor. 20 intru amintirea repaus. Dem. Chişorean, — „Detunata“ Buciumşasa, cor. 20 — Vas. L. Pop, Sângeorgiul de Meseş, 5 cor. — „Doina“ Câmpeni, 50 cor. Dr. Laur. Nestor din un proces cu Arc. Ienăşel cor. 15 — „Furnica“, Făgăraş, cor. 50 Familia Dr. Elekeş, Sebeş. Intru amintirea văd. Moga, Zan, cor. 20.

p. Orfanotrofiu. Maria Cornea cor. 20 — p. repaus. Dem. Chişerian.

p. Internatul de fete: Maria Cornea cor. 20 p. repaus. Dem. Chişerian, Vas. L. Pop. Sângeorgiul de Meseş 5-cor.

p. Colecta cruceiului: Nic. S. Aron, Blaj cor. 1.40.

Blaj, 7 Aprilie 1909.

Cassa Centrală Arhidiecezană.

Despăgubire pentru familiile rezerviştilor. Familiile acelor care în vremea asta de primejdii războinice au intrat la oaste, vor primi un ajutor pe vremea cât a stat în slujba militară cel depărtat din sânul lor. Acum după ce nu mai e nici o primejdie toţi rezerviştilor vor fi trimişi acasă. Ajutorul se va împărţi în bani şi despre chipul împărţirii vor primi toate comunele, în curând, instrucţiunile de lipsă.

Convocare. Adunarea de primăvară a despărământului „Dârgea“ a Reuniunii Inv. gr.-cat. din Arhidieceză se va ţine în comuna Var (Sălagiu) la 18 Aprilie st. n. a. c. la care adunare se invită cu toată onoarea atât Domnii membri cât şi alţi binevoitori şi sprijinitori ai culturii poporului român. Săni-Mihail-deşert, la 12 Aprilie 1909. *Vasiliu Dumitruş*, Inv. prezidentul desp.

Aviz! Cine are drept de alegere comunal după legile noastre? Cum să compune reprezentanţa comunală? Cum să aleg membrii artistiei comunale? Sunt întrebări, cari obvin zilnic în viaţa administrativă comunală. Deşi trăim între împrejurări cât să poate de vitrege, am crezut, că tot nu va fi fără interes de a avea dispoziţiuni legale, praxa înaltă judecătorească şi decisiunile ministrului de interne prelucrate sistematic referitoare la întrebările de mai sus. Cu ziua de 8 Aprilie va apărea un opus intitulat: „Dreptul de alegător comunal. Organizaţia reprezentanţei comunale. Alegerea artistiei comunale. Preţul opusului va fi 80 fileri + 10 fileri porto şi se poate comanda dela subscrierul, pe cum şi dela toate librăriile româneşti. De subscrierul a mai apărut încă în 1905 şi opusul: „Dreptul de alegător la alegerea deputaţilor dietali“, care asemenea se poate procura în preţul de 50 fileri + 10 fileri porto. Diciosânmartin la 30 Martie 1909. Cu toată stima *Romul Boilă*, doctor în ştiinţele juridice şi politice, avocat.

Cum să cruţăm. Sub acest titlu gazeta Saşilor din Sibiu „Deutsche Bürger-Zeitung“ scrie următoarele: „Când cumpărăm dela producătorii şi negustorii noştri, când ne uităm ea să dăm în întreprindere lucrările noastre vechi şi statornicei noastre clase de mijloc, suntem cu mult mai cruţători, decât atunci când preferim negotul străin şi pe negustorii ce nu sunt de ai noştri! Înainte de a ne face târguieile să ne facem chestie de conştiinţă, ca să lucrăm numai în aceasta direcţiune. Avem izvoarele noastre bune, potrivite de unde ne putem acoperi toate lipsurile. Cumpăraţi dar numai dela cei de un neam; în felul acesta bunul vostru nu se risipeşte, în chipul acesta cruţaţi! Oare n-ar fi timpul suprem să luăm şi noi pildă în direcţia aceasta dela Saşi.

Petreckeri. Tinerimea română din Mediaş şi jur Vă invită cu toată onoarea la Petrecerea împreună cu dans care se va aranja a treia zi de sf. Paşti în Sala Hotelului „Strugure“ din loc, la 8 oare seară. Venitul curat este destinat spre scop filantropic.

— Inteligenţa română din B.-Huedin şi jur invită la Producţiunea Muzicală Declamatorică urmată de dans, care o va aranja

cu concursul tinerimii române din Cluj. Duminecă, 18 Aprilie 1909, în sala cea mare a Hotelului „Tigris“ din B.-Huedin. Venitul curat e destinat pentru biserica în înfiinţare din B.-Huedin.

— Tinerimea meseriaşilor români din Murăş-Uioara (Marosújvár). Invită la Concertul împreună cu dans ce-l va aranja în 12 Aprilie st. n. 1909 (a doua zi de Paşti) în sala hotelului „Grof Teleki.“ Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr.-cat. din loc.

Necrolog. † *Dr. Ioan Hozanu*, fost medic-şef al stabilimentului de hidroterapie din Graefenberg (Silezia), cetăţean de onoare al oraşului Freiwaldau din Silezia, decorat cu Medalia „Bene Merenti“ de Maj. Sa Regele Carol I, membru fondator al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“, al „Societăţii pentru fond de teatru român“, etc, după o îndelungată suferinţă a încetat din viaţă Sâmbătă, 3 Aprilie st. n. la 6 oare seara, după ce a fost împărtaşit cu Sfintele Taine. În al 63-lea an al vieţii sale.

Odihnească în pace!

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor respnz.: Augustin Gruţia.

La **LIBRĂRIA SEMIN.** să află de vânzare toate modelele de cereri pentru întregirea salariului şi a cuincuenalelor din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de documente cari trebuie alăturate la aceste cereri. Toate acestea costă 1 cor. + 20 fil. porto.

Boală englezască.

Nutremântul ales şi concentrat ce găsim în Emulziunea lui SCOTT nutreşte, întăreşte şi îndreptează oasele.

În decursul folosinţei acestei medicini, muşchiul din jurul oaselor să întăreşte şi însănătoşază. Starea generală a sănătăţii, în timpul întrebuinţării medicinii

„Emulsiunea SCOTT“

Când cumperi Emulsiunea SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scuti-toare Pescarul.

să îmbunătăţeşte cu totul repede, şi copii cari sufer de această boală, capătă obraji tocmai așa de rumeni şi de veseli ca cei sănătoşi! Medicii statornic recomandă folosirea

Emulsiunii lui SCOTT.

Să poate lua şi vara cu cel mai bun efect.

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie.

(47) 25-28

să se adreseze, cine doreşte a cumpără

Pomi Roditori Altoiţi,
de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăţi, gledicii, coniferi ş. a. pe cum şi

VIŢĂ DE VIE ALTOITĂ,
viţă de vie europeană şi americană cu şi fără rădăcină (36) 10-12

Cataloge trimite gratis şi franco.

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Cea mai mare şcoală de viţă de vie
sub controlul statului.

Plantaţiune MILENARĂ
În Nagyösz comit. Torontal

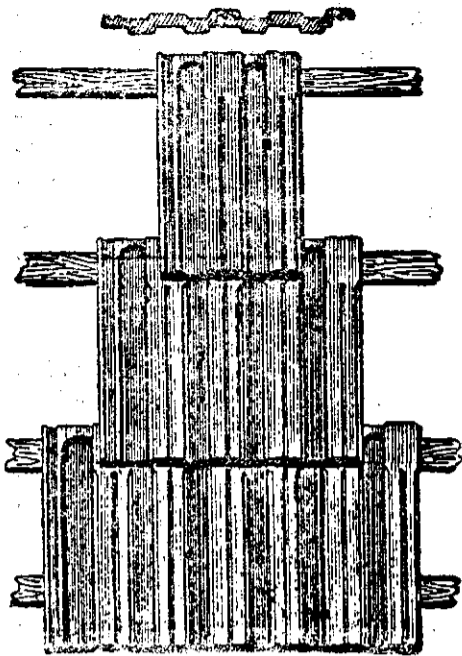
Aproape 500 jugăre cat.

Lista preţurilor = gratis. =

Cumpăraţi dela plantaţiunea milenară.

Nu-s cumpăraţi dela plantaţiunea milenară.

(6) 8 10

Tigle duple de siguranță tescuite de-ale lui Bohn, patentate cu Nr. 253. — Depărtarea lețelor 34 cm.

I. MUSCHONG ȘI SOȚII

fabrici de cărămidă cu vapor

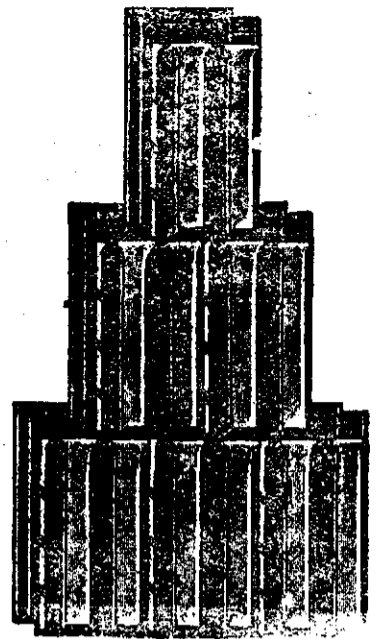
Telefon: Centrala Nr. 43 Temesvári-út Nr. 182 **Lugoș.** Cheque și Clearing Nr. 9040.

Adresa pentru telegrame: Muschong Téglygyárak.

Se fabrică anual peste 40 milioane din țigle duple patentate cu Nrii 253 și 272 — alui Bohn, garantat din lut fără piatră de var.

== Prețcurant și mustre gratis și franco. ==

(18 1 2)

Tigle duple de siguranță tescuite de-ale lui Bohn patentate cu Nr. 272. — Depărtarea lețelor 32 cm.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, de la 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate depozituri: Musca-maderat, Galsa, Șiria, Covasint, Minis. Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 21—52

„Sădirea și cultivarea viei”

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procura dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „Mugurul” însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 24 - 52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

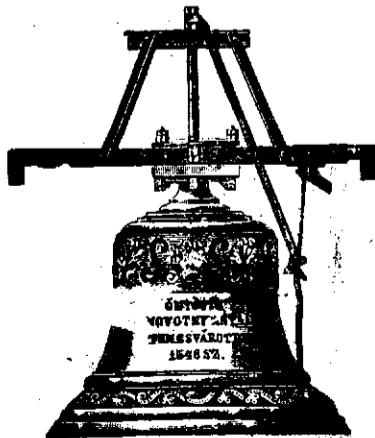
46) 22—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu. așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania”

din Sibiu

(45) 22 - 5

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 95.816.412 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.